Horákova statku. Další gestapáci odebírali ve škole u vchodu do třídy vcházejícím ženám cenné předměty. Ostatní skupiny gestapáků prohledávaly domky a vynášely cenné předměty - peřiny, ložní prádlo, radia, šicí stroje a podobně. Jiná skupina nakládala na vozy zásoby mouky, obilí a hospodářské zvířectvo. Všechno bylo odváženo k polní stodole směrem k Buštěhradu. Zemědělský inventář byl odvážen přímo do statku v Buštěhradu. Před pátou hodinou ranní byla evakuace v plném proudu. Ženy a děti byly odvezeny na Kladno, kde je nacisté uvěznili v tělocvičně reálného gymnazia.

Na zahradě Horákova statku nastoupila popravčí četa. Proti zdi stodoly si narovnali slamníky a matrace, aby se náboje nemohly odrážet. Asi k 7. hodině ranní bylo na zahradu přivedeno pět prvních mužů a postaveno ke zdi do řady asi 5 půlmetrovým rozestupem. Každý z mužů byl salvou střelen, dvěma ranami do prsou a do hlavy. Po prvních popravách nařídil Horst Böhme zesílit popravčí četu, aby mohlo být střeleno vždy 10 mužů najednou. Mrtví byli ponechání tak, jak padli a další oběti se musely postavit před ně. Popravčí četa o několik kroků vždy ustoupila. Při popravě bylo podle policejních přihlášek zjištěno, že všichni muži zde nejsou. Na příkaz Böhma se začalo pátrat a zjistilo se, že jde o muže, kteří odešli na noční směnu. Ani oni se již se svými rodinami nesešli. Byli dodatečně pochytáni a zastřeleni. Například když se dělník, noční směny František Jiřín, dověděl, že nacisté v Lidicích vraždí, ujel do křivoklátských lesů, kde se po tři dny skrýval. Když potkal hajného

Černého, prosil ho aby mu opatřil na potravinové lístky chléb. Hajný však viděl na lístcích jméno Lidic a oznámil to gestapu. Gestapo obklíčilo les, Příma chytlo a popravilo v Kobylisích.

Zatím co na rathradě Horákových se ještě střílelo, začali gestapáci polévat domy benzinem a zapalovat je. Kluci pohrnuli ze všech stran do středu obce.

K.H. Frank přijel do Lidic 10. června 1942 kolem 11. hodiny. Prohlédl si popraviště, prošel Lidicemi a odjel do Prahy.

11. června 1942 přivezli velitel terezínského ghetta Seidl a velitel Malé pevnosti Jöckel do Lidic skupinu třiceti vězňů aby vykopala pro lidické muže hromadný hrob. Seidl krumpáčem naznačil čáry 9 × 12 metrů a určil lhůtu do 10 hodin večer. Vězňové bez jídla a pití kopali až do 12 hodin příštího dne. Museli odnosit a naklást mrtvé do hrobu a zahrnout. Příšernou práci nedokončili. Po třiceti šesti hodinách strašné práce bez jídla a pití odjížděli celí zkrvavení zpět do Terezína. Druhého dne 13. června 1942 o třetí hodině ranní vyjela do Lidic další skupina vězňů z Terezína. Kladenské gestapo skončilo svou akci dne 11. června 1942. Jen den se znovu dostavil K.H. Frank a vydal další dispozice. Do Lidic přijelo ženijní vojsko z Drážďan, a oddíly nacistické pracovní služby z Opavy. Územní zničení vesnice se pro nacisty stalo politicko-technickým učilištěm, jak dokumentuje pracovní vedoucí Commichau v dopise říšskému vedoucímu pracovní služby dne 6. srpna 1942: „Mladý muž pracovní služby vidí, že německý meč tvrdě dopadne a beze zbytku zničí zřídla nepokojů nejen na frontě, nýbrž i v zázemí a zvláště tam, kde se tvoří tajná fronta a pracují temně živly..."

Na příkaz K. H. Franka byl celý postup ničení Lidic nafilmován a zařazen mezi nacistické instruktážní a kulturní filmy. Má tři díly. Byl promítnut před Mezinárodním tribunálem v Norimberku jako součást obžaloby.

Po zničení Lidic rozdělili nacisté ušlapané věci. V občanské záložně na Kladně byla peněžní hotovost uložena na zvláštní konto „D 21 Sonderkonto Lidice". Z tohoto konta byly hrazeny výlohy, spojené s likvidací Lidic, pozůstalý vklad převeden na majetkový úřad říšského protektora. Celkový náklad na technické zničení Lidic dosáhl téměř 3 miliónů korun, které nacisté přikázali vyplatit z českých peněz pozemkového úřadu. A místo, kde stávaly Lidice? Nacisté mu začali říkat „Vorwerk".

Dva dny a tři noci prožily lidické ženy na holé podlaze s trochou slámy na Kladně ve školní tělocvičně. Od 10. do 12. června 1942 prožívaly lidické děti poslední chvíle se svými matkami. Ženy prý pojedou do pracovního tábora v Praze a děti aby měly snazší cestu, pojedou autobusy. Matkám, bratři dětí – odehrávaly se drásavé scény. Většina lidických dětí byla dopravena do Lodže. Byly zde uvězněny ve sběrném, táboře rasového a přesídlovacího úřadu a to v Lešně ulici, kterou přezvali Gneisenau Strasse. Spaly na holé zemi bez slámy a bez přikrývek, ve dvou špinavých místnostech, s betonovou podlahou. Málo se zachovalo po osudech lidických dětí v Lodži, jen několik lístků, které psaly příbuzným. Čteme na nich slova, která jsou nejstrašnější obžalobou, jež může být vznesena. Napsaly je děti: „Milá tělo a strýčku! Předem srdečný pozdrav z Polska bez otce a matky zasílá Ema a Venda milý strýčky a tetičko byste

byste tak laskavy a poslali nám nějaké šaty a obuv. Hlavně jestli byste mohli alespoň kus chleba a něco k jídlu. Neboť nemáme nic než to co máme na sobě a to již moc trvalivsti nemá. Strejdo nevíte snad o tatínkovi a mamince? A Vendovi také něco na sebe. Já myslím že vy jste zdravy a všichni pohromadě. Buďte tak laskavi a neopovrhujte s naší prosbou. Buďte tak laskavi a pošleto to ihned neboť nevíme jak dlouho setrvá me na místě. Zbohem, Ema a Venda." Potvrzení gestapáka Stromberga, jímž písemně potvrdil, že převzal židické děti, je poslední písemný přímý důkaz o jejich osudu. Co se s nimi dálo potom, nezná me už z přímých dokladů. Domníváme se, že byly odvezeny do vyhlazovacího tábora tábora v Chelmnu nad Nerrem, a tam zavražděny plynem. V tom táboře nebyly stálé plynové komory. K vraždění používali aut, která byla místními obyvateli nazývána pekelnými vozy. Devět židických dětí bylo nacisty uznáno za schopné poněmčení. Již v Kladně to byly Anna Špotová a Václav Zelenka. V Lodži k nim přibylo dalších sedm. Všech 9 dětí, které měly být poněmčeny, sice přežilo válku, ale opsalo svými mladými životy neuvěřitelně krutě dráhy Štvanců. Zachránilo se šest dětí v době tragedie ještě ne ročních a dvě děti narozené po tragedii. Všech ostatních 88 dětí naleztlo smrt v rukou nacistů.

V den, kdy židické děti přišly do tábora v Lodži, byly židické ženy zavlečeny do koncentračního tábora v Ravensbrücku. Začátkem února 1944 byly zajímána starší ženy transportovány do Lublina. Vezli je tři dny a tři noci v dobytčích vagonech bez jídla a pití. Pro židické ženy, které přežily Lublin, pokračovala cesta utrpení do jednoho z nejstrašnějších koncentračních táborů, do Osvěčimi (v Březince). Koncem září 1944 se židi-

ské ženy, které přežily Osvětim, vrátily se do Ravensbrücku.

Z 203 fidických žen se dožilo svobody pouze 144.

Stalingrad

Počátkem roku 1942 pokračoval německý postup směrem na jih. Němci se řítili jako lavina a zdálo se, že je nic nemůže zastavit. Byla ztracena Ukrajina, jedna z nejbohatších částí země. V létě se však německý postup začal zpomalovat. Divize Wehrmachtu, prodírající se na Kavkaz se již na podzim 1941 se zmocnily celého Krymu kromě pevnosti Sevastopol. V zimě se Němci a Rumuni dvakrát pokusili o jeho dobytí, ale ztroskotali. Byl dobyt až 3. července 1942 po 250 dnech obléhání. Mezi 27. 7. a 26. 8. 1942 postoupily německé armády o 240 km, což znamenalo o 8 km denně.

Po dobu pěti a půl měsíců – od poloviny srpna 1942 do počátku února 1943 bylo to malé kolečko na mapě, označené jako „Stalingrad", Střediskem světa. Kde nastal rozhodný obrat ve Světové válce. Hrdinská obranná bitva o Stalingrad trvala do 19. listopadu 1942. Dvěma obchvatnými údery byli 23. 11. 1942 Němci obklíčeni. V prosinci 1942 se pokusili o průlom z obklíčení, ale marně.

Dne 2. února 1943 bylo Stalinovi zasláno toto hlášení: „Vypluňuje Váš rozkaz, ukončily jednotky donské fronty 2. února 1943 v 16. hodin, porážku a zničení obklíčené skupiny nepřátelských jednotek, ve

Stalingradě. Dvaadvacet divizí bylo zničeno nebo zajato. Počet zajatých činí 91.000, mezi nimi 2500 důstojníků a 24 generálů, z nichž je jeden polní maršál, dva generálplukovníci, osmnáct generálporučíků a generálmajorů. Touto konečnou likvidací nepřátelských jednotek ustaly vojenské operace v městě i v okolí Stalingradu. Generálporučík Rokossovskij, velitel donské fronty, generálporučík Malinin, náčelník štábu donské fronty."

Později 7. listopadu 1943 Stalin zveřejnil, že po skončení bitvy o Stalingrad bylo nalezeno a pohřbeno 147.200 Němců a 46.700 Rumunů. Tito mrtví zemřeli hlavně v poslední fázi bitvy o Stalingrad.

Až do 1. února 1943 nepřipouštěli Němci pohromu. To co bylo zničeno u Stalingradu, bylo výkvětem německé Wehrmacht. Šestá armáda pochodovala vítězně Evropou. Velelí jí někteří z nejlepších německých generálů. Hitler byl na šestou armádu a na její velkou útočnost zvláště hrdý. Její mužstvo se skládalo z vybraných mužů, tak například se skládala 79. pěší divize výhradně z propagačně důkladně zpracovaných nacistů ve stáří od dvaadvaceti do osmadvaceti let. Šestá armáda vpadla tehdy pod velením von Reichenaua jako první do Belgie. Vpochodovala do Paříže. Zúčastnila se napadení Jugoslávie a Řecka. Před válkou se zúčastnila okupace Československa. Roku 1942 provedla průlom od Charkova ke Stalingradu. To byla ta německá armáda, která způsobila Rusku všechnu tu úzkost v letních měsících roku 1942.

A kdo byl von Paulus - onen generál, kterého před samým koncem povýšil na polního maršála? Typ německého profesionálního vojáka. Bylo mu 53 let a byl 33 let na vojně. Tři dny před jeho zajetím křičel ještě Goebbels „V němčině neexistuje slovo jako kapitulace."

Rok 1943

V lednu 1943 vedoucí představitelé hitlerovského Německa již horečně uvažovali a plánovali, jak čelit vojenské strategické katastrofě. Dne 15. ledna 1943 prohlásil ministr pro výzbroj a válečnou výrobu A. Speer, že vážnost situace kategoricky vyžaduje nezůstat jen u polovičatých opatření. Za necelých 14 dnů vydal říšský zmocněnec pro pracovní nasazení F. Sauckel nařízení o tom, že „muži ve věku 15 až 65 let a ženy mezi 17 – 45 lety, kteří nekonají služby pro válečně důležité úkoly, musejí účinně spolupracovat." Nacisté opatřením, která měla zabránit rozpadu říše přiřkli název „totální mobilizace". Hitler nařídil totálně mobilisovat. K vojenským útvarům musely bezodkladně nastoupit často bez ohledu na věk, další a další ročníky záloh. Prakticky všichni nově povolaní vojáci dosud pracovali v továrnách, v dopravě, v zemědělství. Na jejich místa musela přijít náhrada. Rezervy nových pracovních sil hledali nacisté přirozeně v obyvatelstvu porobených zemí. Vyvrcholením propagandistické kampaně bylo shromáždění v berlínském sportpalastu 18. února 1943 pod heslem „Totální válka přinese totální vítězství." Hlavním řečníkem byl šéf propagandy J. Goebbels. Později se objevilo propagandistické písmeno V – „Viktoria" = vítězství. Pomalovati je všim na budovách, v továrnách, úřadech, v obchodech, v dopravě. Naši lidé toho využívali a malovali V na místech, která křičela jako výsměch a ironie, například na záchodech, na hřbitovních zdech a podobně.

Ve Vinoři byla celá řada úředníků

totálně nasazena. V září 1943 to byli učitelé Marie Glaserová, Stanislav Zahrádka, Karel Granát, Miroslav Soukup, Stanislav Březina. Výnosem okresního úřadu z 20.7.1943 byl rovněž dán k dispozici účetní obecního úřadu Miloš Volný. Náhradou za něho přijata Miroslava Sejková, účetní praktikantka s měsíčním služným 600 K.

V obecní radě 9.3.1943: „pan starosta sděluje, že četnická stanice se z rozkazu nadřízených úřadů přestěhovala do čp. 41 (Jiřinova vila) a tím zůstávají pro obecní úřad vhodné místnosti volné. Žádá obecní radu, aby mohl uvedené místnosti pro úřadování zařídit. Jde o malování, úpravu světelných těles, telefonu a nouzový nábytek."

Dne 27.8.1943 předkládá obecní radě zprávu, že podle nových předpisů u každého obecního úřadu byti zřízena policejní ohlašovna a pro vedení agendy ohlašovacího úřadu stanovena odpovědná úřední síla. Pan starosta oznamuje že k tomuto účelu jmenoval svoji manželku, která tento úřad bezplatně obstarává.

V téže schůzi obecní rady vystoupil německý náměstek Johann Hajek s následujícími požadavky: Žádá, aby byli uvědoměni všichni zaměstnanci na obecním úřadě. V případě, že by říšští němečtí příslušníci z bombardovaného území hlásili se o byt ve zdejší obci, budiž odkázáni na náměstka Hajka, jelikož ve smyslu nařízení říš. protektora mohou říšští příslušníci být ubytováni jenom v rodinách říšských příslušníků. Nesmí se dožadovati ubytování v rodinách příslušníků protektorátních. Jen v tom případě, že jde o prázdný domek, budiž mu o tom podána zpráva. Pan náměstek Hajek žádá, aby pro říšské příslušníky bylo pamatováno s části obecního pozemku pro sadbu zeleniny a podobně. Pan,

starosta s p. náměstkem dohodnou, o jakou výměru by se jednalo a v tom případě zrušen nájem u těch nájemců, kteří mají dvě míry.

Propaganda, totální mobilizace a totální válka nemohly zastřít skutečnost, že nacistický režim se dostal do narůstající vojenské i hospodářské krize. Sami jsme to denně pociťovali. Stupňovala se bída. Nebyl to život, ale živoření. Denní lidské zájmy naplňovaly starosti obhájit holý život, sehnat něco k jídlu, nějak se obléci. Přídělový systém potravin fungoval, přesně jako stroj, často pracující na prázdno. Volný trh žil z náhražek, dovoz neexistoval. Byl katastrofální nedostatek jakéhokoliv textilu. Přešívalo se a latalo se. Boty se spravovaly pokud se nerozpadly. Na poukaz se přidělovaly dřeváky s kožením svrškem. Já sám jsem po celou dobu války nové boty nedostal. V městech byl hlad, na venkově to bylo snazší. V naší obci vyslovený hlad nebyl. V domácnostech se snažili chovat drobné zvířectvo (kozu, prase, husy, drůbež, králíky) a přižívit se na polích. Sbírala se kopřiva, paběrovaly se brambory a řepa. Vyžínaly se meze a škarpy (příkopy) podle silnic, nepsané stráně a sušilo se seno. Nasbírané (i v noci nakradené) obilí se doma cepem mlátilo a na řítici (řešeto) prosívalo. Pšenice se šrotovala na domácím mlýnku, z tého mouky se vařilo. Sedláci se snažili prodat pšenici na černo, byť s rizikem přijít o krk. Kdo koupil pšenici, mohl se pokusit ve mlýně získat mouku. Byly na to nejpřísnější tresty. V nejbližším okolí mleli mlýny v Miškovicích a na Vrábi (v t.zv. Hrušově). Mnozí vzpomínají na miškovického mlynáře Kostku, který mnoha lidem nezištně pomáhal.

Chovatelé prasat mohli je porazit doma. Dohled měl obecní úřad, který k tomu účelu určil prohlížitele jatečného dobytka. Jatka pracovala pod vedením obecního strážníka Ant. Antony, mnohdy se zavřenýma očima ve prospěch občanů. Z domácí porážky se podle váhy odváděla sádla na jatky v Praze Hoješovicích. Jatka praxe se prováděla i dlouho po válce až do zrušení vázaného hospodářství. Prohlížiteli byli Fr. Chadima (do 16. 8. 1948) a po něm Josef Doškař.

Srážka vlaků

Kbely byly až do roku 1920 odkázány na poštu ve Vinoři. Zřízenci dovážet zásilky do Kbel. V letech 1921 – 1923 bylo vybudováno vojenské letiště, pak postavena továrna na rozhlasové přijímače, lidově zvaná „radiovka", kterou založil Ing. Ráček. Začala výstavba rodinných domků, Kbely se rozšiřovaly. S příchodem okupace vznikly Němcům problémy s dopravou pro letiště. Proto nařídili výstavbu železniční stanici ve Kbelích. Stanice zde zahájila provoz 19. prosince 1943. Nastoupil, prozatímně jen jeden úředník, který vykonával veškerou službu. Trať ze Kbel do Satalic je jednokolejná, vedla tehdy z valné části po vinořském katastru.

V nešťastný den 20. prosince 1943 ráno asi v 9 hodin projížděl stanicí Kbely rychlík. Výpravčí ze satalického nádraží ohlásil signál a propustil osobní vlak z Prahy do Kbel. Výpravčí ve Kbelích, který jak bylo prokázáno, měl již téměř 24 hodinovou službu a snad zapomněl signál ze Satalic a nedal zastavit rychlík na Prahu. Oba strojvedoucí neuslyšeli, co může být hustá mlha při nevidítelnosti způsobit.

Oba vlaky se v plné jízdě srazily. Účinky byly strašné. Vozy plné cestujících se do sebe vklínily, rozdrtily se i s cestujícími. V zadních vozech pak došlo k mnoha těžkým zraněním. Postižení byli záchrannými i vojenskými vozy odváženi do pražských nemocnic, většinou na Bulovku. Mrtvé oběti byly odváženy do Vinoře a uloženy v sokolovně a v kostele. Úředně později bylo ohlášeno, že srážka si vyžádala 244 obětí. Symbolický pohřeb dne 24. prosince 1943 se konal v parku před pomníkem padlých. Hrůzný se zúčastnila delegace protektorátní vlády (Moravec, Kamenický), která položila věnec. Řečník dr. Kamenický, ministr dopravy. Církevní obřady a závěrečné mši zde sloužil vinořský správce farnosti P. František Bachtík. Železniční katastrofa bolestně zapůsobila po širokém kraji.

1944 - pátý rok války

Němci měli starosti, že neměli kudy kam. Na frontě šli od porážky k porážce.

V minulém roce 1943 konečně západní Spojenci provedli ve Francii invazi a otevřeli druhou frontu. V létě 1943 dobyli Sověti významného vítězství u Kurska. Přestože na sklonku r. 1943 byl nepřítel vážně oslaben, nebylo však možno jeho síly podceňovat. Měl ještě na sovětsko-německé frontě téměř 5 milionů vojáků, téměř 55 tisíc děl a minometů, 5400 tanků a samohybných děl, ve vzduchu mohlo ještě operovat přes 3000 letounů.

Dne 19. dubna 1944 obsadila Wehr-

machť budovu školy. Žáci hlavní školy byli nuceni docházet do budovy obecné školy, kde se tísnily obě školy. Hlavní škola zde učila v pondělí – středu – pátek. Každá třída měla na jeden půlden, ve volném dni tělesnou výchovu a práci na školní zahradě. Jaké asi to bylo vyučování! Školní zařízení bylo ve dnech 20.–24. dubna 1944 vystěhováno, lavice a nábytek do farní stodoly. Přírodopisné sbírky zůstaly v kabinetech. Část pomůcek převzal kaplan Vojtěch Klouda. Fliegerhorstkommandatur in Prag – Ubell platila nájem z budovy 300 RM a ze zařízení 15 marek, měsíčně. Hlavní předměty, t.j. německý jazyk, jazyk český a počty zůstaly neomezeny, ostatní předměty byly zkráceny o hodinu. Zpěv a krasopis se přestaly vyučovat. Škola se změnila na vojenský sklad a účtárnu letiště. Na školním hřišti postaven dřevěný německý barák. Školní zahrada byla rozkopána na protiletecké zákopy (polní kryty).

Na Slovensku se připravovalo povstání. My jsme o něm dohromady nic nevěděli. Vedla je Slovenská národní rada. Předsedou byl Vavro Šrobár, za komunisty v ní zastoupeni Šmidke, Husák, Novomeský, za občanský blok Ursíny, Lettrich a Josko. Během jara 1944 dosáhla NSR dohody s protifašistickými důstojníky, kteří byli ve spojení s vládou dr Beneše a rovněž se zabývali myšlenkami na povstání. Výsledkem byl plán, podle dohody se měla do povstání zapojit slovenská armáda. Cílem měla být obnova Československá republika. Vojensky bylo povstání koncipováno tak, že nejsilnější ozbrojené slovenské divize, tvořící 1. sv. polní sbor (podle německých příkazů bránit Karpaty),

otevřou frontu a z týlu pomohou Rudé armádě probít se přes Dukelský a Lupkovský průsmyk na Slovensko. Úspěch předpokládal přesnou koordinaci s postupem sovětských vojsk. Povstání nakonec však vypuklo dříve – 28. srpna 1944, nebylo koordinováno. Němci povstání nakonec přesilou potlačili v krvi. Teprve počátkem října 1944 Rudá armáda pronikla přes Karpaty na Slovensko. Do urputných bojích vstoupila československá jednotka v SSSR na československou půdu na Dukle 6. října 1944.

Výstavba této jednotky byla zahájena již v únoru 1942 na základě mezivládních dohod z 18. července a 27. září 1941. První čs. jednotka v SSSR, požádala 28. srpna 1942 dobrovolně prostřednictvím velitele L. Svobody sovětské hlavní velení do bojů proti nepříteli na frontě. Žádosti bylo vyhověno a 30. ledna 1943 odjel 1. čs. prapor z Buzuluku směrem na Ukrajinu. V březnu 1943 se jako první zahraniční jednotka v SSSR zúčastnil bojů v rámci Voroněžského frontu při odrážení nepřátelského protiútoku na charkovském směru. Slavný boj čs. vojáků u Sokolova 8. března 1943 připomíná hrdinský čin nadporučíka O. Jaroše, vyznamenaného posmrtně titulem hrdina Sovětského svazu. 1. čs samostatná brigáda vznikla v září 1943. Byla zasazena počátkem listopadu 1943 v boji o osvobození Kyjeva. V květnu až červenci 1944 byl vybudován 1. čs. armádní sbor, který měl kromě 2 pěších brigád a tankového praporu i pět dělostřeleckých pluků a další speciální útvary. Měl již celkem na 16 tisíc vojáků. Do konce války vyrostly čs. jednotky na 1. 3. 4. brigádu, 2. paradesantní brigádu, 1. čs. tankovou

brigádu 1. čs. smíšenou leteckou divizi, 9 dělostřeleckých pluků, záložní pěší pluk a 5 samostatných praporů o síle 60.000 vojáků. Celková hodnota nákladů, které SSSR vynaložil na vybudování čs. vojenských jednotek, dosahovala více než 210 miliónů rublů. V československých jednotkách působilo 823 sovětských specialistů, politických pracovníků.

Tajná zbraň - rakety V2

Ještě do podzimu 1944 nepřestal Hitler věřit, že ve válce dojde k obratu. Držel se té naděje fanaticky i zoufale. Vždycky trpěl psychopatickými představami, teď se rozmnožily o halucinace. Bylo to zřejmě následky užívání léku - belladonny, kterého užíval na Parkinsonovu chorobu ke zmírnění svalové ztuhlosti. Vážně se zabýval rozkladem antihitlerovské koalice. Zamýšlel ji zasáhnout ofenzivou v Ardenách, která měla citelně oslabit hlavně americkou armádu. Kromě toho chtěl západní velmoci demoralizovat použitím nových zbraní. Tvořily je také balistické střely. Jedna z nich měla dopadnout na New York a vyvolat tu paniku. Operace dostala krycí jméno „Straka". Anglický publicista Newman, který nahlédl do jejích plánů vyložil její podstatu takto: Němci měli v úmyslu vyhlásit, že Empire State Building bude určitého dne a v určitém čase na hodinu zničena. Vyžadovalo zbraň která by přesně zasáhla cíl. Němci zkoušeli novou radiovou aparaturu, která umožňovala navádět nikoliv z odpalovací základny, ale přímo z prostoru nedaleko cíle. Zákeřníci měli ve stanovené chvíli umístit v Empire State Building přístroj, jenž by byl v chodu jen pár minut, ale přitáhl by k sobě jako

magnet rakety. Hitlerovi se tato myšlenka velmi líbila. Koncem listopadu 1944 byli na americkou pevninu vysláni dva esesáčtí agenti, kteří se měli o přesné navedení rakety na cíl postarat. Ke břehům je přivezla německá ponorka, zbytek cesty po moři vykonali v gumovém člunu. Měli doklady na jména Edward Green a Jack Miller. Green byl ve skutečnosti Američan polonémeckého původu William Curtis Colepough, který se jako důstojník amerického námořnictva dal získat německou rozvědkou. Miller se správně jmenoval Erich Gimpel a byl pod číslem 146 agentem nacistické bezpečnostní služby. Raketu konstruovali Werhher von Braun a jeho spolupracovník Hermann Oberth. Pracovali na ní už od r. 1941. Za tři roky se o ní Braun zmínil Hitlerovi. Stavba se realizovala na německé základně Peenemünde, ležící v severní části baltského pobřeží ostrova Usedom. Zpravodajská služba spojenců sice za války základnu vypátrala a spojenecké letectvo ji v srpnu 1943 bombardovalo, ale výroba se ani potom nezastavila. V lednu 1945 dosáhla výroba nejvyššího výkonu 850 raket typu V2. Raket V2 vážila 13 tun, a nesla v bojových hlavicích tunu explozivní výbušniny. Rakety tohoto typu letaly nadzvukovou rychlostí ve velkých výškách a dopadaly na cíl nenadále pod strmým úhlem. Nebyla proti nim prakticky žádná obrana. Od počátku září 1944 vypálili Němci na Anglii a pak, také na Antverpy, Brusel a Lutych, skoro 10 tisíc této raket. Asi polovina z nich zasáhla cíl. Raketa, která měla s pomocí agentů dopadnout na newyorský mrakodrap byla obrovitější než V2. Celá zbraň, vážila sto tun, do New Yorku měla dopravit ovšem jen tunu výbušniny.

Zkušební odpálení rakety 8. ledna 1945 se nezdařilo. Ztroskotali i oba němečtí agenti v New Yorku. Colepough se tu pokusil získat spolupracovníka, který okamžitě informoval americkou bezpečnostní službu. Po zatčení Colepough vyzradil existenci Gimpela. Bezpečnost měla největší poplach, za válečná léta a Gimpla 24. prosince 1944 zatkla.

Nezdar s agenty práce na rakotě zastavil. Braun navrhl aby ji na New York, navedl pilot - Sebevrah. 24. ledna 1945 ohlásil Braun, že problém posledního stupně rakety technicky vyřešil. Nacisté neměli ale čas raketu odpálit. Postup front jim už nedovolil použít některé zkušební střelnice.

Ke konci roku 1944 stanovily již anglo-americké armády na Rýně. Počátkem roku 1945 zůstalo hitlerovské Německo osamoceno. Přesto však, ještě představovalo silného protivníka. Vždyť ještě v březnu 1945 jeho válečná výroba byla téměř jedenapůlkrát vyšší než na počátku r. 1942.

Poslední rok války

Současně s postupem sovětských armád a stoupající aktivitou českého odboje, zvláště partyzánským bojem, zmocňuje se nacistů panika. Cestami putují nekonečné kolony „národních hostů" - německých uprchlíků z východních oblastí, kteří se snaží dostat se co nejdále na západ. I naší obcí procházejí uprchlíci. Silnice, železnice a celé území je prakticky pod kontrolou spojeneckých stíhaček, které lid trefně nazval „kotláři" - likvidovali kotle lokomotiv. Dne 31. března 1945 proběhl v prostoru Radonice - Vinoř Chvatky nerovný letecký souboj mezi anglo-americ-

kými a německými letadly. Sestřeleny 3 německé stroje u Satalic.

Od jara 1944 působila na Moravě londýnská paraskupina „Clay". Naléhala na československou emigrační vládu, aby dala urychleně souhlas k rozvinutí široké sabotážní činnost na okupačním území, - jinak „Linza" a komunisté získají úplný vliv na vytvoření Národních výborů a tím dají směr celému dalšímu politickému vývoji.

Za těchto okolností musili zástupci nekomunistických vrstev souhlasit s návrhy komunistů, byť se jim, sebevíc nezdály. Proto nakonec v březnu 1945 v Moskvě přistoupili na návrh vládního programu, vypracovaného komunistickou stranou. Jento program byl 5. dubna 1945 slavnostně vyhlášen v Košicích jako program Národní fronty a stal se pak novou základnou budování osvobozené republiky. I když v textu programu ani jednou nenajdeme slovo „Socialismus", je zřejmé, že jej komunisté podepisovali a program chápali jako dobrý odrazový můstek a počátek hlubokých sociálních a politických přeměn v osvobozené republice.

Západní Spojenecké letectvo neúprosně bombarduje německá města, z některých zůstávají jen ssutiny. Na jaře 1945 však začínají bohužel bombardovat i česká města. Každému je jasné, že se blíží fronta a pak brzy konec války. Nikdo však neví, jak poslední fáze proběhne a kdo ji z nás přežije. Z leteckých poplachů denně nevycházíme. Dne 14. února 1945 zažila letecký nálet anglo-amerického letectva Praha. Byly bombardovány Vinohrady, Jiřího náměstí, Smíchov. Náletem zničen klášter Emauzy, poboření 93 domů.

Nálet

Na Květnou neděli 25. března 1945 jsme i ve Vinoři zažili bombardování. Trvalo asi hodinu po poledni. Anglo-americký letecký útok směřoval na tovární objekty ve Vysočanech a na vojenské letiště ve Kbelích. V posledních týdnech si Němci nebyli ani na letišti jisti, proto letadla odvezli a ukryli do zámeckého parku, hlavně v Satalické části bažantnice. K výšku jistě byla letadla vidět, stalo se cílem náletu. Bombardovací svazy shazovaly bomby kobercovitě a zasáhly celou oblast Vysočan, Libně, Kbel, Čakovic, Letňan, Vinoře. Shazovaly bomby většinou o malé váze 20 liber (t.j. 11,2 kg), výjimečně ve Vysočanech pumy těžké. Pumy dopadaly hustě vedle sebe vzdálenosti 3 - 20 metrů a tříštily se na střepiny při zemi do okruhu 100-120 metrů. Spadlo asi 15-20 tisíc bomb. Většina lidí zahynula při útěku do polí, nejdříve u Kbel směrem k Vinoři. Bohužel ve Kbelích bylo zvykem při vyhlášení leteckého poplachu vybíhat k Vinoři do kaštanové aleje. Ve Vinoři přišlo o život 12 občanů. Paní Vokurková s vnukem Františkem Fialou zasaženi doma na dvorku, paní Buriánková byla zabita v parku před hřbitovem, zahynul Václav Dušek, cukrovarský skladník. Syrovátka běžel z bytu s dcerkou v náručí ukrýt se do sklepa. V chodbě zasažen, dítě nebylo zasaženo, ani zraněno. Patnáctiletý Evžen Chutka běžel potem, že Kbel domů a padl. Při náletu zahynulo v Satalicích 74, ve Kbelích 115 obyvatel. Zemřelý děti Reisinger, Šírová, Fiala z obecné školy, Musil, Fráši z vinořské hlavní školy. Oběti byly pohřbívány ve dnech 28. března až 2. dubna 1945. Správce farnosti P. František Bachtík nemohl provádět církevní pohřby. Chodil od hrobu

ke hrobu, vysvětil hrob a krátce se pomodlil. Vinořský hrobník, Václav Skákal do svých poznámek složil tyto verše:

„Tři sta mrtvých přivezli mi
smutného dne - v březnu.
Po polích je pomlátili -
příčinu znám jednu.
Když jdeš kolem této šachty,
hroby slzou smoč -
předčasně jim život vzali,
nikdo neví - proč?"

Náčet obec zdemoloval. Ulice od známku ke hřbitovu byla plná skla, všechna okna vyštípčena ve zdivu zely díry od leteckých střepin, střechy byly pobořeny. Zasažena škola, kostel, obecní úřad. Zlámány sloupy a potrháno telefonní, telegrafní i elektrická síť. Obec byla bez proudu, bez spojení. Pouze v Satalicích telefon fungoval, protože byl veden kabelem.

Vinoř tonula ve smutku, v nejistotě ve strachu. Válka se nás dotkla přímo - jen dotkla! Čekali jsme co bude dál.

Berlínská operace Rudé armády byla zahájena 16. dubna 1945. Do bitvy o Berlín zasadilo hitlerovské velení poslední síly v tomto prostoru. 85 divizí, z toho 45 pěších, 9 motorizovaných, 6 tankových a množství samostatných útvarů. Mělo k dispozici 10.400 děl a minometů, více než 1500 tanků a útočných děl, 3300 bojových letadel. V samostatném Berlíně se bránilo kolem 200.000 německých vojáků. Před Berlínem dosahovala hustota obrany 3 km na jednu divizi, při čemž na každý kilometr bojového úseku připadalo 60 děl a minometů a 17 tanků a samohybných děl. Převaha Sovětů byla jednoznačná - v počtu vojáků 2,5 krát v dělostřelectvu 4 krát, v tancích a samohybných dělech 4,1 krát, v letectvech 2,3 krát.

Vrchní velení Wehrmachtu vydalo rozkaz bránit Berlín do posledního muže a posledního patrony. Dne 25. dubna 1945 byla německá vojska, odvelená ze západní fronty, rozdrcena již před Berlínem Rudou armádou. Toho dne se u Torgau na Labi setkaly oddíly americké armády se sovětskými. K bojovému střetnutí obou armád, ve které do poslední chvíle doufal Hitler ve svém bunkru, nedošlo. Toho dne se také spojily oddíly Žukovovy a Koněvovy armády v Postupimi. Berlín byl obklíčen ze všech stran.

Závěr:

Kapitolu o druhé světové válce (str. 175 až 318) jsem zapsal podle svých pamětí a prožitků. K časovému i věcnému upřesnění jsem využil následující literatury:

L. Svoboda : Cestami života
Michail Sayers : Velké spiknutí
Alexander Werth : Stalingradský rok
Edward Hitchcock : Zasvětil jsem míru
Joman Brod - Eduard Čejka : Na západní frontě
Vladimír Konopka : Až přijdete do Lidic
Středočeské kapitoly k dějin okupace 1939-42 (vyd. Kraj. osvětové středisko, red. M. Bošková)
Hlas revoluce, týdeník ČS. svazu protif. bojov.

Rada místního národního výboru v Praze 9. - Vinoři na své schůzi dne 15. dubna 1986 projednala a schválila zápisy na stranách 175. až 318. této kroniky.

Tajemník MNV:

Místní národní výbor Praha 9 - Vinoř

Předseda MNV:

1945

V chvíli, kdy revoluční boj za osvobození českých zemí dospíval k vrcholnému zakončení, svolal Josef Nesnídal, jako předseda legionářské organizace některé osoby k poradě na den 29. dubna 1945 o 12.00 hodině v poledne do jeho chaty na zahradě ve Vinoři.

Přítomni byli: Antonín Fibr, Josef Machač, Antonín Hlavič, Jaroslav Patras, Josef Fajfrlík, Václav Černý, Josef Šejka, Josef Duda, Václav Krejčík, František Koubek, Zorka Kaderábková, Karel Granát, Josef Nesnídal, Za Vinoř II. Lad. Dušek. Zahájil tímto prosbou:

Sestro, bratři!

To co chceme začít dělat dnes to jsme měli začíti hned při počátku války. My jsme měli míti národní výbor již proto abychom mohli sledovat utrpení našich drahých bratří a sester v žalářích a koncentračních táborech. I z naší obce jich tam máme hezkou řádku. Jim, zasíláme dnes v duchu své vzpomínky a těšíme se na jejich návrat. My jsme měli hledat spojení s těmito našimi trpiteli, měli jsme zříditi akci, která by měla za úkol podporovat rodiny těchto drahých, hledat spojení se vším, vždyť jsme přece děti jediného národa, Synu jediné matky Vlasti a kaštovnictví v příštím státě musí přestat. Víme a jsme přesvědčeni, že krásná idea sociatismu vžitá v komunismus, spojila v Rusku největší vlastence i bývalé gardisty carského dvora v jedno tělo, v jednu duši

od té doby, kdy maršál Stalin na rozdíl od Lenina uznal, že bez lásky k vlasti a k národu není a nemůže být pravdy a podstaty života, protože vždy je napřed člověku bližší košile než kabát, vždy je nám, každému bližší otec, matka. A proto byl ruskému národu bližší poslední kuča na Sibiři než úsměv zrádného Hitlera z Berlína. Proto ruský voják a bratrská Rudá armáda vítězí jen proto, že v ní hoří láska k těm jejich drahým, kteří od Lvova až k Stalingradu v desititisících leží mrtví jen proto, že chránili vlast při výpadu hitlerovských zločinců. Nesmí dnes proto mezi námi býti rozdílu, neboť všichni stejně máme rádi naše drahé bratry Fibra, Macháče a ostatní a chtěli bychom již dnes dáti svůj bratrský políbek úcty za utrpení a za mučení, jež prožívali.

Proč jsem nepřikročil k založení národního výboru již dříve. Bylo to proto, že jako klidný jsem pozoroval své okolí. A viděl jsem, že se musím bát ne o sebe, ale o ty, které bych k činnosti povolal - o ně a jejich rodiny jsem se obával, neboť jsem viděl, že náš člověk se bojí obětí jakýchkoliv, zvrhnul se jen v křečka, který jen na sebe myslí a osud druhých, je mu bolestný jen ze strachu, aby jej stejný nepotkal. Ale oběť, pomoc nikoliv, naopak - nedostal-li, co chtěl, hned gestapem hrozil, udával. Vím mimo své osoby a mého pomocníka tu a tam, jen o jedné osobě, která se nebála chodit do domů, hlídaných gestapáky, i našimi lidmi. V těch domech byly rodiny, kterým nesmělo být nic prodáno, ne ve Vinoři, ale jinde, hlavně v Praze. Bylo jim třeba jídla, oděvu, obuvi, peněz. A tato osoba je tu mezi námi - sestra Anděrábková, socialistka srdcem, ne slovem. Pro její inteligenci, pro její schopnosti jsem ji

pozval mezi nás. Nebudem jen my co jsme tu národním výborem, musíme povolat jiné, hlavně z řad dělnictva a proto musí odstoupit stranickost a osobní nezájem k ideálu jednomu. Nastoupit jednou již ke klidu, míru a pořádku, bez stranických zájmů. Dřív než k této práci přistoupíme, prosím, abychom do mých rukou složili slib věrnosti." Na to vysvětlil důvody této schůzky a oznámil, že jest nutno založiti místní národní výbor a že jako legionář bere od nich slavnostní přísahu věrnosti o konání a plnění všech povinností, které tento národní výbor přejímá na sebe. Text slibu zní:

Slib věrnosti.
Slibuji na svou čest a svědomí, že na vše to, co je mně svato, že budu vykonávati úřad člena národního výboru podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, zbaven zbabělosti, strachu, zloby a nenávisti, s vědomím, že všechno to, co konám a podnikám, jen pro blaho a dobro drahé své vlasti konám. Slibuji zachovávati v zájmu svém vlastním, v zájmu celku a věci národní, vědom si nebezpečí jež na mě číhají, o všech usneseních tohoto výboru naprostá tajemství o všem, co ve výboru tom usneseno bude, nesvěřím se ani svým nejbližším a nejdražším. A i tehdy, kdybych věznění, vystýchán a mučen byl, ano i smrt podstoupiti měl. Slibuji věrnost československé republice, Slibuji vykonávati její nařízení prostřednictvím Národního výboru vyššího. K tomu mně dopomáhej Bůh!

Svolavatel požádal přítomné, aby zvolili si ze svého středu předsedu a místopředsedu. Na to jednomyslně zvolen předse-

dou br. Nesnídal a místopředsedkyní ses. Kaderábková.

Telefonická zpráva o osvobození

Dne 5. května 1945 bylo doručeno četnické stanici ve Vinoři následující provolání:

Okresní národní výbor pro politický okres Praha-venkov-sever převzal dne 5.5. 1945 o 12,30 hod. veškerou moc s odpovědností správou pol. okresu do vlastních rukou. Okresní národní výbor pro polit. okres Praha-venkov-sever složený ze zástupců všech politických stran obrací se s výzvou ke všemu obyvatelstvu, aby zachovalo klid a pořádek, při čemž se nebrání vlasteneckým projevům a nadšení z národního osvobození. Stávající místní národní výbory nechť zahájí všude činnost ve smyslu shora uvedených pokynů. Četnictvo nechť dbá, aby v jejích správních obvodech byl zachován klid a pořádek za spolupráce místních národních výborů.

Podepsán:
Okresní národní výbor
pro okres Praha-venk.-sever

Zjevný rozklad nacistické moci, zpráva o Hitlerově sebevraždě, útok sovětských vojsk na Berlín, byly posledními jiskrami rozněcujícími plamen vzpoury proti okupantům.

Praha i celé střední Čechy měly pro rozpadající se okupační aparát, zvláště pro Schörnerovo uskupení vojsk, životní význam. Nacisté nemohli připustit, aby jim povstalci zablokovali ústupové silniční a železniční cesty. Usilovali o únik do západního zajetí, jen se nedostat do sovětského zajetí. Nešlo jen o vojáky. Na útěku byli též představitelé represivního aparátu.

Rozmístění německých sil

V prvních květnových dnech r. 1945 byly na našem území rozmístěny silné německé jednotky. V Milovicích operovala soustředěná SS divize Wiking. Ve vysídleném výcvikovém prostoru na Benešovsku stály silné jednotky SS divize Waffenstein. V Říčanech bylo nacistické vojsko v síle praporu, v Brandýse I. v síle slabší divize a ve Kbelích, v síle pluku. V prostoru kolem naší obce byla následující situace:

V satalickém vysílači byla početná německá jednotka strážní. V prostoru u Kbel stálo německé protiletecké postavení t. zv. „Palpost." Směrem od „Palpostu" k odvrácenému svahu nad Čtěnicemi a k Čakovicům byla v polích rozmístěna německá obranná postavení. Německá posádka v Brandýse I. byla pánem situace a předsunuté jednotky měla až na Podolánce. Oběma směry na Prahu i na Brandýs I. byla vinoř obklíčena. Pouze prostorem Přezletic bylo možno proniknout na Čakovice.

Revoluční dny

Sobota 5. května

Ráno v 6.00 hodin, se v pražském rozhlase ozvalo nezvyklé hlášení „Je sechs hodin." Zprávy pak hlasatel hlásil jen česky. Prahu ovládala vzrušená nálada. Německé nápisy mizely. Před polednem se na ulicích objevovaly československé vlajky. Přesně ve

12 hodin, 33 minut provolal hlasatel Zdeněk Mančal vzrušenou výzvu „Voláme českou policii, české četnictvo a vládní vojsko, aby přišli na pomoc českému rozhlasu. Němci zde vraždí české lidi...". Revoluce vypukla.

I ve Vinoři se lidé shlukují v prostoru hlavní křižovatky. Odstraňují se německé nápisy, za okny se objevily československé praporky. Prostřednictvím četnické stanice došla telefonická výzva k převzetí moci. Neprodleně se odebral předseda revolučního výboru Josef Nesnídal do bytu manželů Kadeřábkových v patře čp. 80. a jak bylo předem sjednáno, promluvil do zesilovací aparatury k početnému zástupu občanstva. Oznámil ustavení místního národního výboru, převzetí obecní správy a jména jejich členů. Vyzval k udržení pořádku a klidu. Vojáky se vyzval, aby se ihned dostavili před budovu obecního úřadu. Stalo se. Sestavena strážní četa, rozestaveny hlídky. Družstvo bylo vysláno do cvičnického zámku, aby se zmocnilo zbraní. Vrátilo se bez valného výsledku. Ustaveno vedení Revoluční gardy: Velitel, poručík Josef Hradec, jemu k ruce poddůstojník Josef Kyselá, dozor nad materiálem poručík Miroslav Soukup, velitelem čety nevojáků poručík Josef Luxa (tehdejší správce statku). Četnická stanice se dala k dispozici místnímu národnímu výboru. Strážmistr Vratislav Čermák společně se strážmistrem Antonínem Kavanem splnili obtížnou úlohu - navázat spojení se Sataficemi.

Otakar Dvořák

Narodil se 19. listopadu 1911 ve Vinoři čp. 15 (U Žitných). Otec Josef Dvořák pocházel z Dolan u Unhoště, byl zaměstnán ve zdejším cukrovaru jako vařič. Matka Marie rozená Novotná, pocházela z Přerletic, Proti

Deylově továrně měla určitý čas hokynářský krámek v čp. 117. Otakar se vyučil soustružníkem a pracoval nejprve ve vinořském cukrovaru, později v bývalém Letovu. Při zaměstnání měl licenci na opravářskou dílnu, kde spravoval jízdní kola, drobné stroje. Současníci si vybavují jeho vysokou statnou postavu, přímý, jiskrný pohled, pověst ochotného, pracovitého člověka, starostlivého otce rodiny. Nebyl politicky organizován. S nástupem fašismu ověřil vlastenecký cit, nebojácnost, obětavost. Začlenil se do místní odbojové skupiny, organizované J. Haisem, a brzy patřil mezi agilní členy. V přímém styku pracoval s K. Klimtem, Josefem Hradcem a Václavem Asenbrylem. Neštastnou chybou dostalo se gestapo na stopu a došlo i na Otakara Dvořáka. (viz kapitolu „Odpor ve Vinoři" str. 252 až 258 této knihy).

V sobotu 5. května 1945 odešel O. Dvořák do práce a již se nevrátil. Jeho dne se v Letově ráno výroba nerozběhla. Kolem zasvěcených jednotlivců se vytvářely hloučky dělníků a stroje stály ... Strnad, Zoubek, Srámek, Kočárek, Pelikán, Dvořák a Štejfa obcházeli spolehlivé. Do desáté hodiny osazenstvo opustilo továrnu, zůstalo zde jen asi 60 lidí. Německý plukovník žádal vysvětlení, proč v závodě zůstávají civilisté, když vydal rozkaz opustit závod. Jsou prý to hlídky civilní protiletecké obrany, bylo mu řečeno. Po desáté hodině volali O. Dvořáka do vrátnice. Přijel motocyklista se zprávou o situaci a přivezl do Letova 9 revolverů. Revoluční dělnické hlídky se sházely ke staré administrativní budově. Byly vydány obvazy. Při tom došlo ke konfliktu s němec-

kým nadporučíkem, který tvrdil majorovi, že si hlídky rozdělovaly náboje. „Werkschutzáci" v bráně byli ochotni se vzdát, jakmile se ozve střelba. Ve dvě hodiny již Dvořák, Štejfa a Ryšavý nabíjeli 28 německých pušek.

Blížila se čtvrtá hodina. Německá závodní posádka byla vyzvána, aby složila zbraně. Jednání vedli Strnad, Safránek a Pražek z Avie. Německý plukovník odporoval, prý očekává telefonický rozkaz banditům se nevzdat. (Jak by se dočkal, když revolucionáři přerušili dávno telefonní spojení.) V bráně se objevili dělníci z Avie, ozbrojení samopaly. Rozvinula se rojnice, z oken nové administrativní budovy zarachotily kulomety, vzplanul boj. Bojuje se u haly 8. Padají raněni – J. Richter, K. Krbec. Bojovníci prošli až na start a před východem na letiště platí nejvyšší krvavou daň. Padají R. Pelikán, O. Dvořák, A. Němeček. V houstnoucím šeru německý „Storch" rozsévá bomby po okraji na letiště, od Kbel srší svítící střely, v Praze tahité houkají děla, monotonně rachají kulomety. Prší ... Kapky deště zvolna vpíjejí krev hrdinů do půdy letiště, které pomáhali vyrvat ze spárů uchvatitelů. Je mezi nimi vinořský občan, Otakar Dvořák.

Již dopoledne 5. května 1945 vzrůstal mezi občanstvem v naší obci neklid. V té době byla ve vinořském Statku usazena německá transportní kolona. Velel jí hejtman, ubytovaný v bytě u Kaderábků. Jng Kaderábkovi se podařilo přesvědčit onoho hejtmana, že bude nejlépe, aby se svým oddílem odešel na letiště. Hejtman odejel k poradě na letiště. Vrátil se a žádal, aby oddíl mohl odjet se zárukou, že nebude provokován, nebo napaden. Před polednem tedy celá kolona odjela s osobními

zavazadly a zbraněmi mužstva.

K večeru 5.5. přijelo do vsi devět německých vojáků s nákladními auty, aby odvezli zásoby ze skladu kožených oděvů. Vojáci zde byli odzbrojeni, zajati a zajištěni ve škole na návsi. Auta zadržena.

Kolem 19. hodině toho dne projela německá kolona s dvěma obrněnými vozidly, která střílela z kulometů jen do vzduchu.

Neděle 6. května

V noci ze soboty na neděli 6.5. začal pražský povstalecký rozhlas úpěnlivě volat o pomoc. Volání se opakovalo anglicky a rusky. Zoufalé volání nikdo nevyslyšel, pomoc nepřicházela. Proč?

Po roce 1948 naše propaganda tvrdila, že Američané nechtěli úmyslně jít dopředu a že jejich snahou bylo nechat povstání vykrvácet, aby tak zahynuli nejlepší představitelé našeho národa. Záležitost však dnes ve světle dokumentů vypadá jinak. Představitelé západních velmocí, zejména okruhy kolem W. Churchilla měli naopak zájem o proniknutí amerických vojsk co nejdále na východ. Britský ministr zahraničních věcí Eden předložil americkým partnerům koncem dubna 1945 tuto otázku k posouzení. Současně i W. Churchill požádal amerického presidenta zvláštním dopisem, aby americké velení uvažovalo o obsazení Čech a zejména Prahy. V dopise zdůrazňoval, že „je možno téměř s určitostí říci, že osvobození Prahy a co největšího území Československa Vašimi vojsky může zcela změnit poválečnou situaci v Československu a mít velký vliv i na poměry v sousedních

zemích. Na druhé straně, jestliže západní spojenci neprojeví aktivní účast při osvobozování Československa, stihne tuto zemi osud Jugoslávie", dodával s obavami. Nezůstalo jen u platonických přání. Dne 18. dubna 1945 dosáhla u Aše československých hranic 3. armáda pod velením generála Pattona. Jednotky se ještě nepokusila překročit hraniční hory, ale stočila se směrem do Bavorska a Rakouska. Tento postup odpovídal původním dohodám, uzavřeným na jaltské konferenci v únoru 1945. Avšak již 30. dubna 1945 vrchní velitel anglo-amerických vojsk, gen. Eisenhower oznámil sovětskému velení, že americké jednotky jsou připraveny postoupit až na čáru Karlovy Vary - Plzeň - Čes. Budějovice.

Sovětské velení s tímto návrhem souhlasilo a tak 5. května 1945 zahájila Pattonova armáda postup do Čech a rychle dosáhla stanovené čáry. České obyvatelstvo vítalo všude Američany podobným způsobem, jako sovětskou armádu. V jeho očích to byla především armáda přinášející svobodu. Proto začalo americké velení uvažovat o dalším postupu „...až na čáru řeky Vltavy a Labe a v souvislosti s ruskými vojsky vyčistit od nepřítele levý břeh těchto řek." S tímto však již sovětské velení nesouhlasilo. Protest vycházel z důvodů vojenských, neboť postup Američanů by prý ohrozil a vlastně znemožnil pražskou operaci, s jejíž přípravou již sovětské velení začalo. Americké velení muselo sovětský požadavek respektovat. Nemohlo v této době jíti ještě na otevřenou roztržku se Sovětským svazem. Svoji roli sehrála i potřeba pomoci ve válce proti Japonsku.

Povstalecké síly několikrát urgovaly americkou pomoc, zejména pomoc leteckou. Všichni jsme věděli, že na jaře 1945

t. zv. „kotláři" prakticky kontrolovali celé okupované české území. V době pražského povstání se zde neobjevilo ani jedno letadlo. Jeho mohlo využít nacistické velení a tak německé vojsko se zcela nerušeně i za bílého dne mohlo přesouvat po komunikacích. Současně letiště byla v rukou nacistů. Odtud startovala německá letadla k pozorovacím letům, k bombardování a ostřelování Prahy a v některých případech i k útěku prominentních osob, jako např. maršála Schörnera.

Sovětská vláda rovněž měla svou strategii, sledující cíle u nás a uspořádání poměrů v poválečné Evropě. Vědoma významu naší republiky pro své cíle, chtěla proto osvobození zbytku republiky co nejvíce urychlit. Úkolem 4. ukrajinského frontu bylo prorazit fašistickou obranu u Ostravy, rozlít se širokým proudem na Moravě a rychlým úderem osvobodit Prahu a průmyslové oblasti středních Čech. Jenže plán se však nepodařilo realizovat proti značným, nacistickým silám. Sovětské velení muselo změnit původní strategický záměr, posílit hlavní síly, útočící směrem na Berlín, a počítat s tím, že Čechy budou osvobozeny teprve po dobytí Berlína ze severozápadu. Nacistické panství v českých zemích, se tak prodloužilo. Na pražských ulicích tekla krev bez pomoci. Srovnávejme s proudem krví cestou od Moskvy přes Stalingrad - Berlín do Prahy.

Jomu všemu říkáme my prostí lidé - politika. I válka je politika.

★

V neděli 6.5. od rána prší. Došly zprávy, že Němci obklíčili Prahu. Z jihu postupuje SS divize Waffenstein ve směru od Benešova

dvěma proudy po obou březích Vltavy. Od Českého Brodu postupuje na Prahu SS divize Wiking. Jejich postup zdržuje odpor vlastenců v Uvalech. Další barikády v Bečhovicích, Dolních Počernicích a Kyjích kladou odpor. Od Litoměřic jede na Prahu nacistická tanková kolona. Barikáda v Chabrech, hájená pouze hrstkou nedostatečně ozbrojených vlastenců zdržuje po zuby ozbrojeného nepřítele několik hodin.

Jaké ve Vinoři byly v zatáčce před zámkem poraženy přes silnici tři stateté kaštany. Jim vznikla překážka, na Prahu a opačně se nedalo projet.

Kolem 10. hodiny přišel z Prahy požadavek, zjistit vojenskou situaci v prostoru Předboj K Mělníku. Úkolu se ujal, četnický strážmistr Čermák, který do terénu autem zajel. Podal do Štábu povstání prostřednictvím kapitána Čvančky cennou zprávu.

Hlavní proudy německého vojska na Prahu Vinoř minuly. Na situaci v naší obci mělo však, zájem německé velení Kbelského letiště. Dostavila se skupina důstojníků - parlamentářů. Žádali volný průchod obcí a za tím účelem odstranění barikády z padlých stromů. Dav obyvatelstva však, s příkazem nesouhlasil, vznikl chaos. Odklízení stromů se zdržovalo. Na místo byly pro formu zapřaženy dva páry koní. Místo odklízení však byl poražen další kaštan.

Kolem 13. hodiny přijela směrem od Radonic německá obrněná německá jednotka. Obsadila výjezdy do obce, náměstí. Zatkla skupinu občanů a držela je na návsi u školy. Byli předvedeni bývalý starosta obce Zazvonil, předseda revolučního výboru Nesnídal, člen výboru Koubek, obecní strážník Antony. Vyšetřování vedl německý plukovník, tlumočil E. Zazvonil. Němci vyslechli zajaté vojáky ve škole zavřené. Potvrdili stísněné zacházení i stravu. Vyšetřující důstojník

tvrdil, že minulý den zde měl být zastřelen ně-
mecký hejtman. Podařilo se vysvětlit celou
historii s odchodem oddílu minulého dne s pou-
kazem, že pohřešovaný hejtman se svými vo-
jáky může být zajištěn na zámku ve Čtenicích.
Němci pod hrozbou zastřelení donutili odstranit
zátarasy. Pak teprve převzali tři vojenské po-
žární stříkačky, uschované jedna ve Stulíky u
Hofmanů, druhá v průjezdu staré školy a třetí
ve Stodole u Karoušků čp. 28. Propustili rukojmí,
nařídili večerní zákaz vycházení z domů a
znovu pod hrozbou střelby bez výzvy nebo
bombardovat obec letecky, teprve odjeli.

Vinořské záseky nemely zřejmě
tedy valný vojenský význam. Vinořští obyva-
telé však prokázali nadšení a obětavost. Na-
bízeli, čím mohou pomoci. Byli občané, kteří
neměli, čím by sami mohli pomoci, nabízeli
svůj život i když někteří naivně. Jeden z nich
poslal, po dětech vzkaz revolučnímu výboru
„..partyzán, O.H. je připraven k boji, žádám
munici..." Do smrti mu pak ve vsi zůstala
přezdívka „Partyzán".

Večer 6.6. zasáhlo do boje v pro-
storu Kbely – Čakovice protiletecké postavení
„Palpost". Stodola při silnici k Čakovicům
shořela. Do noci se od Čakovic ozývala střel-
ba.

...

Pondělí 7. května

Kanonáda duněla nad Prahou
po celou noc. Přerušen elektrický proud.
Trvá zákaz vycházet z domů, v obci je rela-
tivní klid. V revoluční gardě upevněna kázeň,
její činnost již lépe organizována. Stráže
rozestavěny již nejen na výjezdech z obce,
ale i objektů, kde je skladován cenný materiál.
Revoluční garda společně s četníky proved-
li řetězovým způsobem průzkum celého kata-

stru obce a nalezeno několik mrtvých německých vojáků.

Dne 7.5. se v povstání objeviší t. zv. Vlasovci. Nelze přejít historickou skutečnost, že v nejkritičtějším čase povstání vystoupili proti německým jednotkám a zasáhli do bojů zejména v prostoru Zbraslavi, Chuchle, Modřan, a na západním a severozápadním okraji Prahy. Přispěli ke zpomalení postupu esesácké divize „Waffenstein". Kdo to byli vlastně Vlasovci, co sledovali? Armáda bývalého sovětského generála a pozdějšího zrádce Vlasova byla budována nacisty jako vysloveně kontrarevoluční organizace, která měla bojovat po boku hitlerovských armád. Důstojnický sbor a většina příslušníků armády byli vystavení zrádci a nepřátelé Sovětského svazu. Vedle těchto živlů rekrutovali se též příslušníci z řad sovětských zajatců, kteří prošli „dobrodiním" hitlerovských táborů. Měsíční útrapy a na druhé straně možnost záchrany života (jídlo) vedly je k tomu, že jejich část morálně nevydržela a podepsala zrádcovský úvazek. Nacisté jim nedůvěřovali. Používali jejich jednotek k týlovým službám, a jako pracovních jednotek. Zbytek Vlasovců byl ozbrojen a soustředěn jako záloha Schörnerovy armády v prostoru Rakovníka a Loun. Na Vlasovcích se projevovaly známky napůsobeného rozkladu. Rabovali vojenské sklady a transporty. Shánělí se po lihovinách, za které ochotně vyměňovali civilnímu obyvatelstvu zbraně, součástky výstroje. Měli své politické cíle. Jejich vedení doufalo, že Praha a střední Čechy budou obsazeny americkou armádou. Vystoupením v povstání sledovali vybojovat výhodné postavení v budoucnu. Když se však 7. května dozvěděli, že do tohoto prostoru se blíží sovětská armáda, rychle zanechali dalších bojů a po boku němců se snažili dostat se urychleně na západ. Je třeba vidět i tu skutečnost, že přítomnost Vlasovců vyvolala ost-

rou srážku přímo ve vrcholném orgánu povstání, - České národní radě. V publikaci „Pravda o okupaci, vyd. v Praze r. 1962, uvádí autor V. Král: „... Např. generál Kutlvašr svoje vnitřní přesvědčení vyjádřil dne 6.5. kdy prý prohlásil... Kdybych věděl, že v této akci bude patřit rozhodující slovo komunistické fuze, byl bych včera zůstal ležet v posteli."

Úterý 8. května

Děloostřelba ustala. O 9. hodině vyzval revoluční národní výbor občany, aby opustili ulice, obcí budou projíždět německá vojska. Odpoledne byla vyhlášena sbírka obvazového materiálu pro bojující Prahu. Sešlo se plné nákladní auto materiálu.

Ve Vinoři se prostechlo, že národní výbor v Přezletících, vydal několika občanům zbraně, aby u cukrovaru napadli německou kolonu. Z. Kaderábková a Ing Kaderábek od neděle 5.5. do 8.5. dopoledne dleli v Přezleticích, a tam odposlouchávali rozhlasové vysílání a zprávy odesílali do Vinoře. Josef Reichert a Miloslav Dufek, se souhlasem přezletic natáhli z Vinoře do Přezletic telefonní dráty. Proud 220 V byl ve Vinoři napojen až ve čtvrtek, 10.5. Důtklivé varování tlumočila Z. Kaderábková přezletickému místopředsedovi Krobotovi. Ten pak dal příkaz odebrati jmenovaným 12 občanům zbraně, aby na vinořském katastru nedošlo k nepředloženým činům, kteří chtěli jít s puškami a několika náboji proti tankům. Zbraně jim odnímal vrch. Strážmistr Pokorný. Byl později nazván zbabělcem a odvezen na okresní národní výbor v Brandýse L. Jam se věc vyšvět-

lila a uvedla do správného světla.

Po 20. hodině projíždějí německé tanky, obrněné vozy a nákladní auta směrem ke Čeřenicům. Během noci pak znovu ještě projíždějí německé formace.

Středa 9. května

Brzy ráno od Přezletic běží vyděšení Němci a ptají se, kde je americká armáda. Obcí procházejí hloučky odzbrojených Němců, provázených českými strážemi. Po hlavní silnici prochází německá civilní kolona s ranci, vozíky, kočárky.

Přišla zpráva, že v Praze je Rudá armáda. V čele postupovaly 4. a 3. gardové tankové armády generálů Leljušenka a Rybalka.

Přibližně kolem půl třetí ráno dosáhla 63. gardová brigáda plukovníka M. G. Jomičeva okraje Prahy-Ruzyně a Vokovic.

Kolem páté hodiny ráno proniknuly jednotky 17. brigády generála Puškarjeva na jihozápadní okraj Prahy od Slatného.

Ve 4. hodiny dosáhly tanky 69. mechanizované brigády G. S. Vaganova přes Křičany, Dol. Chabry severního okraje Prahy a již ve 4.30 hod. obsadily trojský a libeňský most.

Svazky 3. gardové tankové armády generála Rybalka se večer 9. 5. soustředovaly do prostoru Libně, Karlína, Strašnic a Jarova.

Ráno 9. 5. dostal maršál Koněv informace, že nepřátelská německá vojska se snaží probít se na západ v prostoru Mělníka a Litoměřic. Vydal proto generálu Rybalkovi rozkaz, aby jeden svůj sbor odeslal k Mělníku. Ostatní vojska 3. gardové tankové armády měly zajišťovat východní okraje Prahy – Libeznice – Vinoř – Březiněves – Radonice.

front	armáda	svazek	útvar	hodiny (východoevropský čas) 4	5	8	9	10	12	13	15	16	19
1. ukrajinský front (marš. I.S. Koněv)	4. gard. tank. armáda (gen. Leljušenko) 359 tanků 670 děl	10. gard. tank. sbor (gen. J.J. Bělov)	63. gard. tank. brigáda (plk. M.g. Fomičev) △	●									
			62. -"- (plk. I.I. Prošin)	●									
			72. gard. brig. samohyb. dělostřelecká (major A.A. Dementěv)	●									
		6. gard. mech. sbor (gen. I.J. Puškarjev)	17. gard. mech. brig.		●								
			tankové útvary						●				
		5. gard. mech. sbor (gen. I.J. Jermakov)	10. mech. brig. (plk. V.N. Buslajev) □				●						
			12. mech. brig.				●						
	3. gard. tank. armáda (gen. Rybalko) 475 tanků 700 děl	9. mech. sbor (gen. I.P. Suchov)	69. mech. brig. (plk. G.S. Vaganov)	●									
			16. brig. samohyb. děl. (plk. I.G. Popov)	●									
			50. motomech. cyklistický pluk	●									
		7. gard. tank. sbor (gen. V.V. Novikov)	54. gard. tank. brig. (plk. I.I. Čugunkov)	●									
			23. gard. motorizov. střelec. brig.				●						
			55. gard. tank. brig.				●						
		6. gardový tankový sbor (gen. V.A. Mitrofanov)				●							
	3. gard. armáda (gen. Gordov) ◘	předsunutý oddíl	329. střelecká divize									●	

Příjezdy útvarů 1. ukrajin. frontu do Prahy. 9. května 1945

△ v čele tank č. por. I.G. Gončarenko (padl), mechanik st. serž. I.G. Šklovskij, dělovod serž. P.G. Batyrev, radista beržant A.N. Filipov, nabíječ N.S. Kovrigin. Na tanku dělník Frant. Souček.

◘ 10.5. jmenován velitelem sovět. posádky v Praze

□ tankový pluk podplk. O.N. Grebennikova zajal 8.5. v noci u Žatce štáb marš. Schörnera. (Ten zajat až v Bavorsku).

První sovětský tank uvítali občané Vinoře po poledni v bývalé Sokolské ulici. Jankovo osádky se ubytovaly v rodinách, v prostoru u Čtěnického háje. U Holečků čp. 210 se ubytovali major a zvěrolékař. Přivezli tam Rusa-Vlasovce, který prý si břitvou prořízl krk. Samaritánka mu ránu obvázala a odvedli jej. U nás doma v čp. 204 byla ubytována pěticlenná osádka. Major s Jamarou (vojačkou) bydleli v pokoji, ostatní vojáci spali v autě. Na dvorku měli terénní auto, na ulici měli nákladní automobil. I když bylo po válce, měli nejpřísnější disciplínu. Stavěli stráže. Jídlo od nás nepotřebovali, měli plné auto trofejního materiálu a nás naopak častovali věcmi, které jsme po celou válku neznali (čokoládu, olejovky a podobně). Vařili si sami. Chovali se, jako by k nám odjakživa patřili. Hned večer po jejich příjezdu náš otec svolal svou kapelu, sběhla se celá ulice i okolní a bylo u nás veselo do noci. Máme je dobře v paměti, ale oni též na nás nezapomněli. Četli jsme říkali Igor. V roce 1967 přijel do Prahy se svou rodinou, aby ji provedl místem, kde pro něho skončila válka. Všechno si přesně pamatoval. Pamatoval si jméno obce Vinoř, měl naše fotografie. Obrátil se na okresní výbor SČSP. Tam bez obtíží zatelefonovali na místní národní výbor, že sem přijede sovětský voják, který se chce setkat s místním učitelem, jehož fotografii má. Nevědělo se nejprve o koho jde, domnívali se, že jde asi o F. Koubka. Přivezli hosty na místní národní výbor. Ukázal moji fotografii a všechno bylo jasné. Měl přání, aby mi neřekli, kdo on je. Rád by věděl, zda i já ho poznám. Volali mě do školy, abych přišel na místní národní výbor, kde na mě čeká sovětský voják. Neměl jsem zdání, kdo to je. Přišel

jsem do zasedací síně, kde bylo šest cizích hostů. Hned od dveří jsem Jagora poznal – k jeho obrovské radosti. Setkali jsme se o 22 let starší, ale nezapomněli jsme. Ihned jsem se dozvědět jeho jméno a adresu. Jgor Jastrebov, technický ředitel letecké továrny v Kujevě 52, Delegatskij p.č. 10. U nás doma byl celkem třikrát. Po druhé a po třetí přišel na jisto při služebních cestách ve Výzkumném ústavu v Letňanech pak u útvaru v Milovicích.

★

Dne 10. května 1945 vinořský zámek obsadil sovětský štáb. Velitelem byl generál Viktor Ivanovič Juthiškin. Usnesením místního národního výboru ze dne 18. května 1945 byl jmenován čestným občanem obce Vinoře k jeho osobní poctě a jako vděk bratrské ruské armádě za urychlené vítězství a osvobození Prahy. Usnesením MNV ze dne 30. 5. byl požádán Franț. Kittner o vyhotovení pamětního listu o čestném jmenování. Odevzdání diplomu bylo slavnostně provedeno dne 9. června 1945.

„Dne 14. května 1945 oznámil předseda MNV Jos. Nesnídal, že v obci se dějí ze strany ruských vojínů krádeže, že sám musel asistovati k okradení strážní hasičských a tří gardistů z pražských barikád o hodinky. Musel důstojníka provésti místnostmi obecního domu, otvírati kancelář a že týž chtěl peníze a že byl (on J. Nesnídal) ohrožován rychlopalnou puškou a automatickou pistolí k tomuto činu. O tom je sepsán protokol. Druhý den hlášena krádež chromatické harmoniky v ceně 30.000 korun panu Korejsovi. Je to smutné, že je to však pravda. Nemůžeme však souditi celou armádu. Jednotlivce nemožno najíti." Dne 23. května 1945 hlásí revo-

liční garda ztrátu kola. Dosvědčují p. Charvát a Chudoba. V té době se opakovaly další podobné případy. I mně osobně se podobná příhoda stala, ale ubránit jsem se a o kolo jsem nepřišel. Mezi občanstvem se ujal ironický výrok-vtip „Davaj", nebo „Davaj časy."

Pomník Sovětské armádě

Po válce sváželi sověti do Vinoře zemřelé příslušníky Rudé armády. Přímo ve Vinoři nepadli. Umírali na zranění v boji, nebo z jiných příčin. Byli pohřbíváni do společného hrobu v parku před hřbitovem. První vojáci byli pochováni za veliké účasti vinořského občanstva s hudbou a čestnou salvou. Těla pak byla dne 15. dubna 1948 exhumována a převezena na Sovětský hřbitov na Ořechách. Na místě původního hrobu byla umístěna bronzová deska. V roce 1969 pak tato deska byla přemístěna před pomník sovětského vojáka. Nese nápis český i ruský:

Zde byli pohřbeni Rudoarmějci:

+ 9.5. 1945	Bohdanov A. A.
+ 10. 5. 1945	Myslevskij N. K.
+ 24. 8. 1945	Geraščenko S. F.
+ 10. 9. 1945	Žmurij G.
+ 15. 10. 1945	Ševělev A. P.

Na věčnou slávu padlým hrdinům

Byl ustaven výbor pro postavení pomníku Sovětské armádě. Předsedou byl Josef Kšait. Tento výbor vykonal rozsáhlou propagační a organizační práci. Podílely se na ní obce Satalice, Kbely a Radonice. Autorkou

pomníku „Sovětské armádě 1945" odhaleného dne 6. listopadu 1949 je akademická sochařka Jaťana Konstantinová (dcera slavného pěvce Národního divadla v Praze). Socha představuje postavu ruského vojáka v plášti, se samopalem na zádech, v pravé ruce ratolest šeříku. Politickým významem přesáhlo budování pomníku svou dobu až do současnosti. Byl postaven nákladem 120.000 Kčs.

Neslavné skutky

Ministr Moravec, představitel kolaborantství s Němci, si po vypuknutí povstání cestou ze svého úřadu do Dejvic, vpálil za jízdy kulku do hlavy.

Představitel nacistické zvůle K. H. Frank, se pokusil utéci před sovětskými tanky a hněvem pražského lidu. Dne 9. května 1945 byl „skromný a pokorný" zajat v Rokycanech americkou armádou. Předán však našim úřadům. Dne 18. srpna 1945 posílá ministru dr Stránskému na ministerstvo spravedlnosti dopis:

„Pane ministře! Já, poražený, si vyprošuji velkomyslnost a velkorysost vítěze. Jelikož moje životní dráha a moje existence tak úplně ztroskotaly a jsou rozbity, a mě stihá ještě pro bludnou cestu kletba mých soukmenovců, nemám nic víc na tomto světě nežli svoji rodinu a nechci také nic jiného než abych směl někde prostě, skromně a pokorně a vzdálen vší politiky, pro svoji rodinu žít a pracovat."

Dne 22. května 1946 byl o 13,35 hod. na Pankráci popraven oběšením.

Přežili jsme krutou dobu, v níž šlo o existenci národa. Skončila válka, se vším, co k ní patřilo - smrt, utrpení, hmotná i morální bída.

Obcí táhly kolony poraženého Wehrmachtu, zdecimované tlupy „Herrenvolku", t. zv. národních hostů a na druhé-vítězné útvary Rudého armády. Nebyly to zrovna příjemné výjevy a různí lidé se s nimi podle svého založení a morální úrovně vyrovnávali. Jednotlivci napadali zajatce a ponižovali je. Jiní se ohlíželi, co by od nich ukořistili. Na vlastní oči jsem viděl, jak M.S. vběhla do procházející německé kolony, uhodila dítě a vzala mu panenku.

Josef Nesnídal popisuje ve svých pamětech: „Dal jsem příkaz, aby příslušníci německé národnosti byli zatčeni a drženi v měšťanské škole. Mezi tím již byli gardou soustředěni ve dřevěných barácích u zámku. Co se stalo, když je vedli od zámku do školy, dověděl jsem se až když jsem se šel přesvědčit sám do školy, jak je s nimi zacházeno. Pod dozorem jednoho gardisty byli zavřeni v jedné třídě. Jogi Běloňrůbkovi se svou vychovatelkou, manžele Zintlovi, Bahenský, Matie a několik dalších, jejichž jména mi unikla z paměti. Shledal jsem, že mnozí, zvláště Bahenský a Zintl jsou zakrvácení a v obličeji otekli. Na mou otázku, kdo jim to udělal, řekli mě, že když je garda vedla od zámku byli napadeni a tlučeni hlava-nehlava, zvláště panem učitelem B."

Dne 10. května 1945 byli zajištěni t. zv. kolaboranti. (Během okupace jsme v obci neznali, koho se zde vyslovečně bát, kdo projevoval pronacistické názory.) Příslušníci Revoluční gardy dne 11. května 1945 přivedli všechny Němce a „kolaboranty" před hřbitov. Donutili otevřít čerstvý hrob pohřbených německých vojáků, rakve naložit na valník, a odvézt do t. zv. Nedvídkovy skály. Jam byly polity petrolejem a zapáleny. Zuhelnatělé zbytky byly vhozeny do rokle (do výmolu), pak zahrnuty hlínou. Dnes je na tomto místě v Rousínovské ulici sta-

veční parcela.

Jáhor lidu

Dne 12. května 1945 na 20. hodinu svolal revoluční národní výbor tábor lidu na návsi. Zahájil jej Jos. Nesnídal následujícím projevem:

„Drahý lide československý, sestry a bratři! Náš drahý národ se dvakrát osvobodil z německého otroctví. Po prvé 28. října 1918. Po druhé 9. května 1945. Utrpení z minulé války, kterou my starší jsme prožívali, bylo již zapomenuto. Utrpení československého lidu druhé této války prožívají dvě pokolení. Veliký počet byl mučedníků a obětí. V tomto velikém počtu jsou zahrnuti i naši bratři sourodáci jako Fibr, Machač, Hais, Kadlec, Patras a jiní. V hlubokém pohnutí jich dnes na tomto místě vzpomínáme, jejich ran a bolestí, které bych byl rád s nimi snášel v duchu. Líbáme a zasíláme jim na cestě k nám domů naše srdečné a vřelé pozdravy, neboť si je jako mučedníky postavíme mezi nás na čestné místo. Prožívali ne očistec, ale Satanovo nejhorší peklo, který ten nejzlotřilejší Satan - Hitler a jeho ďáblové vymyšleli. A proto drahá mládeži a Vy dospělí, doba vrcholné revoluce sestupuje z jitření k rozumu, klidu a pořádku. Prosím, z úcty k našim drahým mučedníkům neporušte klid a pořádek. Jsou tu hosté, armáda ruská. Jménem Národního výboru děkuji Vám všem, pravím všem bez rozdílu, že jste nepřekročili hranice velikého svého nadšení, ano i nepořádku zaviněného stejně námi, jako Vámi, jemuž se dosud žádná revoluce nevyhnula. Dospěli jsme třetího dne svého osvobození a předkládáme své účty. Neruště referen-

ty a zachovejte se důstojně. Zachovejte klidnou rozvahu. Jménem Vás všech, zdravím svobodu, zdravím bratrskou rudou armádu ruskou, která nás nikdy v minulosti a ani dnes neopustila. Zdravíme velikého náčelníka státu a drahého nám ruského lidu, maršála Stalina, jehož hrdinové, důstojníci a vojáci byli Osvoboditeli naší zlaté Prahy a naší drahé vlasti. Zdravíme bratrské spojence, Ameriku a Anglii. Našim statečným hrdinům až na barikády voláme sláva! Zdravíme našeho pana presidenta československé republiky a jeho vládu, která dík velikému svému úsilí, přesvědčila spojence o nutnosti zachování Československa jako bašty proti hranicím germánských hord. A konečně dík Vám všem, kteří jste vytrvali v čase revoluce a s námi přečkali bez ztráty jediného lidského života. Z tohoto místa klaním se před jedinou obětí revoluce, kterou se stal náš soudruh, bratr Dvořák, který padl jako hrdina na barikádách. Neporušte vzpomínku trhlivou na něj a zachovejte klid. — . Současně Vám oznamuji, že dnes na okresní radě byl jsem potvrzen předsedou místního národního výboru. MNV bude doplněn co do počtu členů obecního zastupitelstva tak, aby byl zastoupen podle zásady poměrného zastoupení politických stran vládou povolených. A to v poměru dve třetiny - Vinoř I a jedna třetina - Vinoř II. A nyní vyslechněte dalšího řečníka, sestru Kadeřábkovou.

Členka MNV Zora Kadeřábková hovořila spatra o poslání místního národního výboru, o smyslu národní svobody.

Třetím v pořadí referoval Antonín Havíř místopředseda MNV takto: Jako místopředseda místního národního výboru byl jsem pověřen s bratrem Sejkou postarati se o zajištění věcí a zásob odejmutých Němcům. Národní

výbor pokládá za svou povinnost říci vám, co bylo učiněno pro toto zajištění a jak bylo a bude se zásobami naloženo. Věci vojenské, uniformy, deky a všechny věci patřící kdysi německému vojsku byly prohlášeny národní radou za majetek branné moci československé a budou také v pořádku odevzdány proti řádnému potvrzení. Soupis všech těchto věcí je prováděn. Jsou nám známa jména osob, která ještě před převzetím skladiště a zásob dostaly prý darem od německých vojáků těchto skladišť např. boty, kožený kabát a t.d. Vyzýváme tyto občany, aby neprodleně tyto věci našemu vojsku vrátili, jinak jim budou z moci úřední národním výborem odebrány, tím spíž, že mezi obdarovanými jsou osoby majetnější, které těchto darů nepotřebují. Některé vojenské boty byly rozděleny mezi hlídky a spojky, které toho nutně potřebovaly. Toto opatření bylo učiněno ještě před rozhodnutím národní rady. S dalším rozdělením nebo odevzdáním vojenských bot nutno vyčkati až na další rozkazy národní rady nebo vojenského velení. Zajištění majetku německé branné moci pro naše vojsko vztahuje se i na vojenské baráky a zařízení v něm se nacházející. Nic nesmí být ani poškozeno ani odcizeno, jinak bude postupováno přesně podle zákona o krádeži a vloupání. Doufáme, že se nám podaří získat z těchto baráků pro místní sportovní a tělovýchovný spolek, na šatny. Budeme o tom jednat s příslušnými úřady. Zajatcům bylo sebráno i vepřové a hovězí maso. Toto bylo přiděleno místním řezníkům, kde je prodáváno na lístky. Řádné doklady o tomto rozdělení zabaveného masa jsou v rukou národního výboru. O ostatním zásobování zdejšího obyva-

telstva. promluvíme později. Teď ještě o dalších věcech, odebraných německému vojsku. Byly u nich nalezeny věci zřejmě narabované u civilního obyvatelstva, jako šaty, prádlo, peřiny, ložní prádlo a osobní dětské prádélko. Přesný soupis bude uveřejněn a věci budou rozděleny zdejšímu potřebnému obyvatelstvu po vyšetření poměrů od příslušné komise, která bude ustanovena a do níž mimo členů míst. národního výboru budou jmenováni i členové z řad obyvatelstva. Zajištěné věci k jídlu, pokud nepodléhají rychlé zkáze, budou rovněž přidělovány zdejším obchodníkům pro místní obyvatelstvo. A teď několik slov o zásobování zdejší obce po tu dobu než začne fungovat zase doprava. Víme, že se leccos ztratilo, ale bezpečně a protokolárně je zjištěno, že i zde bylo při stavaní ulice vše umyslně zvelicěno. Cigarety jsou zajištěny a jsou rozdělovány hlídkám a spojkám. Stačí-li, budou určeny i pro trafiky, nebudou-li tyto zásoben pro nejbližší týden ze skladišť úředních. Toto jsme považovali za nutno vám říci jako vysvětlení a doklad naší práce v prvních dnech, - práce pro vás a za vás. Národní výbor konal svoji práci poctivě a nezištně a že tak bude i dále, za to vám ručíme my, kteří jsme zástupci práv občanů nejširších lidských vrstev. Pokud se týče vojenské čety víme, že se stala určitá nedopatření, poněvadž někteří její členové nebyli si vědomi zodpovědnosti vůči národnímu výboru a vydávali rozkazy bez schválení, ba i proti vůli národního výboru. Dnešním dnem po směrnicích, danými nám v Praze, bude i zde proveden poradek a provedena čistka. Všechny vojenské zbraně musí být odevzdány ve vojenské kanceláři novému veliteli a budou vydány jen určeným hlídkám. Nebude-li upostechnuto tohoto rozkazu, každý jednotlivec bude stihán podle zákona.

Na ukončení táboru lidu byla provolána sláva maršálu Stalinovi, Rudé armádě a prezidentu Edvardu Benešovi. Státní hymnu zahrála hudba Václava Kfifnera.

Starosti míst. národ. výboru

Revoluční národní výbor skončil obtížnou práci.

Dne 14. května 1945 byl doplněn na počet 24 členů:

Za stranu komunistickou:

Ant. Havíř čp. 48
Josef Macháč čp. 101
Antonín Fibr čp. 29
Josef Svoboda čp. 273
Hermína Patrašová čp. 90
Jaroslav Patras čp. 75
Stanislav Kubr čp. 289
Karel Trost čp. 334
Karel Vrba čp. 43
František Koubek, čp. 13

Za stranu čes. národních socialistů:

Josef Nesnídal čp. 234
Zorka Kadeřábková čp. 80
Václav Černý čp. 142
Ladislav Dušek, čp. 270
Josef Houdeček, čp. 35
Josef Hoječek čp. 119
Václav Krejčík čp. 15.
Karel Granát čp.
František Ohl čp. 23.

Za stranu sociálních demokratů:

Josef Fajfrlík čp. 133
Antonín Vaněk, čp. 18
Jaroslav Macháček čp. 69

Za stranu lidovou:

Josef Sejka čp. 68
František Benda čp. 374

Dne 15. května 1945

Usneseno vydati vyhlášku o výskytu skvrnitého tyfu v Horních Počernicích.

Zvolena hospodářská a dozorčí komise ve složení Josef Sejka, František Koubek, Karel Granát, Karel Trost, Jaroslav Patras, Stanislav Kubr.

K návrhu br. učitele Konbka usneseno prozatímně zabrati pozemek, č.kat. 184/II a 184/III pro sportovní podniky a žádati o přidělení pozemků k těm účelům.

Znovu vyzváno letiště k odvezení zbraní a různého materiálu, jehož je zde značné množství, ježto u traskavin je nebezpečí k prodlení.

Dne 16.5.1945 :

Usneseno k návrhu Jos. Machače, aby ulice od zámku k cukrovaru byla pojmenována „Třídou maršála Koněva."

Mezi obchodníky jest nedorozumění při rozdělování přídělů v tom, že někdo dostává více zboží a v jiné ceně. Jest zapotřebí mezi nimi narovnání. Budou zavoláni na 19. května o 19,30 hodin.

Povoluje se najmout 8-10 mužů k provádění nutných prací v ulicích (odklizení rumiště a pod.) Dozorem se pověřuje br. Holeček, dělníkům se stanoví odměna 8-Kčs za hodinu.

Po debatě usneseno, že pan vrchní strážmistr Č. není ve Vinoři žádoucí, ježto svým chováním (častým opíjením a nekázní ve sboru četnictva) dával špatný příklad.

Ustavena trestní vyšetřující komise ve složení : Jos. Jajfrfik, Jos. Machač, Antonín Vaněk, Stan. Kubr, Jos. Holeček, Jar. Macháček, Vojtěch Houdek, náhradníci Václ. Pazdera, Jaroš. Johanka, Ant. Pizák.

Předseda oznamuje, že sklo pro zasklívání oken v obci je již na nádraží v Satalicích. Vlastní je společenstvo skleníků.

Dne 23.5.1945 :

Občan A.P. žádá satisfakci, že byl oprávněn uschovati si cizí majetek ve své chatě z majetku firmy Stein. Místnímu nár. výboru je podezřelé, že jmenovaný vyložil několik vagonů ve Vysočanech a jen zbytek odvezl do Vinoře a ukryl je na zahradě, aniž je až do 15. května 1945

neoznámil, ale cizí zboží zatajil.

Občanka Z.D. oznamuje, že její nájemníci němečtí vojáci jí způsobili značnou škodu (nezaplatili nájemné). Žádá, aby inventář od náletu 25.3.1945 jí zůstal jako náhrada.

Plukovník R. žádá rehabilitaci za urážku, způsobenou mu dne 6.5.1945, že byl dvěma členy revoluční gardy donucen k odložení vojenské uniformy.

Občané F.B. a J.V. žádají o přidělení obuvnického šicího stroje, který se nachází mezi předměty, zabavenými ve skladišti.

Podáno několik žádostí o přidělení jízdních kol, která byla žadatelům ukradena. Ze skladu jsou přidělena tři kola občanům S.J., B.L., a V.H.

Projednány žádosti o příděl obleků občanům L.A.H. ze skladu.

Občan J.Q. žádá o přidělení havarovaného auta. Občan V.Č. oznámil, že „našel" staré motorové kolo jako vojenský německý majek, a hodlá je odkoupiti. Za odhadnou cenu 800 Kčs bylo žadateli prodáno.

Rakouským příslušníkům, kteří byli propuštěni z tábora v Jeptících - Šanova nařízeno domácí vězení až do dalšího vyšetření.

Bylo podáno několik udání, která jsou předmětem šetření komise. Občan J.Z čp. 29 bude vyzván, aby předložil doklad o svém zaměstnání. Je proti němu důvodné podezření ze styku s Němci.

Dne 30.5.1945:

Čten protokol učitelské rady, kde dána najevo nespokojenost s učitelem J.H., který musí odstoupiti. Jinému učiteli bylo předsedajícím učitelem Jar. Müllerem do očí řečeno jmenovanému J.Z. „... měli jsme štěstí, že jste neuměl německy. Jinak s námi bylo zle..."

Občanka H.P. a spol. podávají udání na A.V. a jeho matku S., která již byla zajištěna.

Dne 8.6.1945:

Podáno udání na podezření z kolaborantství na M.Z. Paní Z. o propuštění a vyšetřování na svobodě. (29.6. propuštěna, povinna se třikrát týdne hlásit MNV.)

Uznány důvody pro resignaci Josefa Nesnídala. Provedena volba nového předsedy MNV, jímž jednomyslně zvolen učitel František Koubek.

Dne 18.6.1945:

Proti zajištění Ing. B. protestuje závodní rada cukrovaru. Její zástupci očekávají na chodbě, aby mohli býti vyslechnuti. Vyhověno. Na to zavolán Ing. B. a vyzván, aby se ráno dne 19.6.1945 hlásil na velitelství revol. gardy k zajištění. Čestným slovem se zavázal, že tak učiní.

Dne 26.6.1945:

Strážník Antonín Antony dává výpověď. Definitivní poměr končí dnem 30.6.1945. Převezme usedlost v pohraničí. Stěhuje se do Žandova u Děčína.

Dne 29.6.1945:

Schváleno rozdělení čestného daru internovaným. Nevrátili se Vladimír Hnaček, Alois Fibr, Antonín Macháč, Frant. Kochánek, Frant. Patras, Josef Patras, Alexander Babiák, Antonín Neuman, Štěpán Skorpil. Pozůstalým vyplatit 9.000 Kčs. Dlouho byli v koncentračním táboře a vrátili se Josef Senkyřík, Frant. Hais, Pavel Vojtěch, Vladimír Vágner, Jarosl. Kratec - vyplatit po 6.000 Kčs. Kratší dobu v koncentračním táboře drženi Josef Šváb, Antonín Novotný, Vlasta Klimtová, Jan Kučera, Eduard Fišar - vyplatit po 3.000 Kčs. Sbírkou bylo vybráno 75.462 Kčs, z obecní pokladny vyplaceno 45.000 Kčs.

Dne 1. července 1945 se konal pietní večer v sokolovně. Čestný dar byl internovaným, a pozůstalým předán.

Dne 2. 7. 1945:

Svědecky zjištěno, že v zámku se ztratily různé předměty. Závodní rada velkostatku žádá, aby tyto předměty byly vráceny. Předseda závodní rady Kotouč předložil příslušný protokol.

Dne 29. 8. 1945:

Přijata resignace na členství v místním národním výboru Zory Kraderábkové.

Dne 4. 10. 1945:

Přidělen domek čp. 111 na polovici vdovám Vlastě Klimtové a Miladě Babiákové. Každá zaplatila 50.300-Kčs.

Dne 5. 11. 1945:

František Benda upozorňuje na morálku a chování stráží v ženském zajateckém táboře umístěném v dřevěném baráku u Jonsilků. Později byli vzati do vyšetřovací vazby členové revoluční gardy J.K., J.S. a J.Š. Byli ve vazbě půl roku. Vrátili se až v květnu 1946. (Projednávala rada MNV dne 13. května 1946).

Dne 23. 5. 1945:

„Pan Eduard Vokurka a spol. podali udání na manžele K. z Vinoře čp. 253, v němž je prokazatelně usvědčili z nízkého nadavačství, kterézto mohlo míti pro pana Vokurku a paní Janovou a pana Škramlíka následky i trestu smrti. Poněvadž oznámení bylo ověřeno závodním výborem fy Avia Praha-Letňany, u níž se nalézá protokol o udání manželů K., usneseno, aby oba ihned byli zatčeni a předáni kriminální policii. Zatčení provedl ihned místopředseda MNV s čet. strážmistrem Čermákem, který zatče-

čené dopravil na kriminální policii v Praze."
Dne 19. května 1945 byl vydán dekret o dosazování národních správ. Koncem r. 1945 bylo již pod národní správou 9.045 podniků s 923.000 zaměstnanců. Ve Vinoři byla dosazena národní správa až v lednu r. 1950 na stavební firmu Josefa Hradce. Ve Vinoři II. bylo několik národních (národních) správ ustáno v 5 podnicích. Později 17. 8. 1953 navrhl Jan Irpišovský zřízení národní správy v Trousilkově dehtovně.

Nová republika budovala nový bezpečnostní aparát. Byla zrušena četnická stanice a zřízen Sbor národní bezpečnosti. Ve Vinoři zřízen okrsek SNB Vinoř - Satalice - Radonice a okrskářem se stal Antonín Kavan.

Byla řešena otázka německé národnostní menšiny. Na základě postupimské konference byli Němci postupně vysídlováni do Německa. Němečtí antifašisté mohli podle vlastní volby buď zůstat v Československu, nebo se dobrovolně odstěhovat. Do západní zóny bylo vysídleno 1.750.000, do východní zóny 750.000 Němců.

Dne 31. března 1946 resignoval Josef Nesnídal na funkci tajemníka M.N.V. Dne 1. dubna 1946 nastoupil nový tajemník Jiří Fiala z Přezletic.

Dne 25. října 1945 byl vydán dekret o znárodnění. Byly zestátněny banky, peněžnictví, klíčový průmysl.

Dne 26. května 1946 proběhly volby do ústavodárného Národního shromáždění. Byly čtyři kandidátky - Komunistická, národně socialistická, sociálně demokratická a lidové strany. Komunistická strana šla do voleb s heslem „Republice více práce, to je naše agitace." Národně socialistická strana volila heslo „S námi nezabloudíte". V českých zemích získali komunisté 40 %, národní socialisté 23,6 %, lidovci 20,2 %

sociální demokraté 15,5% hlasů. Ze 163 předsedů ONV bylo 128 komunistů, Ve Vinoři bylo zvoleno 26 členů MNV, z nich 12 komunistů, 8 národních socialistů, 4 sociální demokraté a 2 lidovci. Na ustavující schůzi dne 1. července 1946 byli zvoleni:

Za stranu komunistickou:

František Koubek	Jan Stáma
Bedřich Brouček	Otakar Smolík
Jan Šop	Jiří Lux
Hermína Patrasová	Vlastimil Jirkal
Marie Vlková	Josef Krucký
Antonín Fibr	Emanuel Vocetka

Za stranu národně socialistickou:

František Nejedlý	František Jiřovský
Dr František Karlec	Josef Dufek
Josef Kopecký	Rudolf Marčan
František Stancl	

Za stranu sociálně demokratickou:

Josef Krejčí	Jan Holan
František Hladík	

Za stranu lidovou:

Marie Horká	Marie Skřakalová

Podkarpatská Rus

Dne 29. června 1945 uzavřela Československá vláda se Sovětskou vládou smlouvu. V článku prvním se praví: Zakarpatská Ukrajina (podle Československé ústavy nazvaná Podkarpatská Rus) která byla pojata na základě smlouvy ze dne 10. září 1919, uzavřené v St. Germain-en-Laye, jako samosprávný celek do rámce Československé republiky, sjednocuje se v souhlase a přáním, projeveným obyvatelstvem Zakarpatské Ukrajiny a na základě přátelské dohody mezi oběma vysokými smluvními Stranami se svou odvěkou otčinou-Ukrajinou, se včleňuje do rámce Ukrajin. sovětské socialistické republiky.

Dne 19. června 1946 byl ve funkci presidenta republiky potvrzen Dr Edvard Beneš. Dne 2. července 1946 jmenována vláda s předsedou Klementem Gottwaldem, z 24 ministrů - 9 komunistů.
Dne 25. října 1946 byl přijat zákon o dvouletém plánu. Byl to první pokus o plánovité řízení národního hospodářství v Československu.
První plán obce předložili zástupci ČSČ na ustavující schůzi MNV dne 1. července 1946 o 16 bodech. Byl jednohlasně schválen.
V srpnu 1945 postavil Josef Jajfrlík dřevěnou chatu v Oborkách, a začal zde provozovat výčepní živnost. Chatu později dne 2. října 1961 koupil Rudolf Hofman a postavil ji na své louce.
V červnu 1946 byl postaven betonový můstek přes potok na cestě od transformátoru (později zdravotní středisko) k domku čp. 55. Ve středu zdiva je zazděna plechová krabice a v ní místní dějiny protektorátu podle mínění řemeslníků. Celkový náklad 9.626 Kčs.
V Květnu 1946 byly vybudovány dřevěné kabiny v Oborkách. Ofertovaly firmy Hradec, Stancl, Douša. Byla přijata nabídka Josefa Stancla. Za 20 kabin zaplaceno 19.852 Kčs. Správcem provozu šaten byl Jos. Jajfrlík. Dlouho však nestály. Již v roce 1952 je lidé pomalu začali rozebírat, až docela zmizely.
Počínaje 1. dubnem 1946 se táhla věkrá záležitost výstavby čistící stanice na potoce u Kbelí „Pod Líndou". Definitivní zamítavé stanovisko přijal MNV za přítomnosti projektanta Ing Davida dne 28. dubna 1947. Na vodoprávní řízení byli vysláni František Nejedlý a Jiří Fiala. Ve schůzi dne 24. května 1947 informoval Fr. Nejedlý, že vodoprávní komise zamítla negativní stanovisko MNV Vinoř.
Stavba čističky byla provedena a celých 40 let musí Vinoř trpět důsledky tohoto bezohledného rozhodnutí.

Mládež

V robouzí se místní kulturní život. Mladí se zapojují do veřejné činnosti. Člen revolučního národního výboru Jaroslav Patras vypráví:

Zasedání národního výboru se zúčastnil generálmajor Jutuškin a při té příležitosti nás pozval do zámku, kde byl vojenský štáb. Při srdečné besedě se ptal, jak pracuje naše mládež a jak se baví. Chtěl, abychom mu něco předvedli. Předním úkolem MNV, uloženým z ústředí, bylo vytvořit ČSM, jako mohutnou organizaci pro budování poválečné republiky. Jako organizace byla v naší obci vytvořena se širokou základnou, čítající 85 členů. Mimo svou pravidelnou schůzovní činnost se zapojila do budování republiky se značnou aktivitou. Velkou kulturní akcí, uspořádanou na počest gen. Jutuškina bylo v sokolovně předvedení České besedy Svazem mládeže. Jančilo deset mládežnických kol. Zúčastnili jsme se ve velkém počtu brigád na žních a na řípách, uspořádali jsme obecní knihovnu, věnovali jsme se zájmové a sportovní činnosti na sále u Karoušků. Měli jsme zde dva stoly na stolní tenis. Jam jsme pořádali turnaje. V sokolovně byl pořádán první svazácký ples. Z popudu Sl. Černého se na zkoušku začal na cyklostylu ve staré škole vydávat první vinořský informátorský časopis, tehdy nazvaný „Atom". Největší akcí svazu mládeže, zorganizovanou na výzvu ústředních orgánů, byl odjezd na skizeň na Šumavu. Byli jsme přiděleni do obce Jolmava, hraničí s NSR. Tato vesnice se na čas stala naším domovem. Této akce se zúčastnili: A. Fiber, J. Patras, K. Jrost, F. Švarc, J. Vlk, A. Sulc, H. Sulcová, E. Švarcová, M. Miková, M. Marysková,

Z. Kypta, A. Kerpl, J. Loyda, J. Čechová... Bylo nás tam celkem šedesát mladežníků. Nebyla to právě snadná práce mezi ještě neodsunutými Němci. Občas se stávalo, že pracovní příkazy, které jsme vytepovali, Němci přes noc přepsali cedulkami NSDAP. Přesto i v tomto prostředí jsme sklidili 800q. obilí a několik metráků sena a jetele. Přitom jsme ošetřovali brambory. Za tu práci byla naše organizace vyznamenána odznakem „Pionýr Fotmavy" a blahopřál nám tehdejší ministr Majer."

Organizace ČSM zorganizovala ve dnech 25.-26. října 1946 ochotnické divadelní představení „Jabor pod Nalžovem," v režii Jiř. Fialy.

Dne 18. října 1946 byl ustaven hudební osvětový soubor pod řízením Václava Bašty. Neměl dlouhé trvání. Několikrát vystoupil při oslavných schůzích a v roce 1948 zanikl.

Ve schůzi MNV dne 11. dubna 1946 byla projednána výzva ministerstva školství a národní osvěty k sjednocení tělovýchovy. Všichni zástupci jednotlivých organizací potvrdili razítky a podpisy souhlas se sjednocením tělovýchovné organizace v obci. Sloučení bylo však provedeno až v r. 1948. Sloučení S.K. Vinor do Sokola bylo odsouhlaseno v MNV dne 23. 8. 1948.

Dne 14. června 1946 se domů z internace vrátili manželé Zintlovi čp. 193, bylo jim potvrzeno čsl. občanství. Celá ulice jim podpisy potvrdila, že se během okupace bezúhonně chovali. I dlouho potom odmítal MNV souhlas k přiznání domovského práva. Později se do obce vrátili i členové rodiny Bahenských čp. 309.

Dne 3. prosince 1946 byl souzen president bývalého Slovenského státu dr Jisko. Odsouzen k smrti.

Dne 24. ledna 1946 projednal MNV čtyři výměry nalézací komise, kterým všechny případy obviněných proti občanům, Zvěřinová, Zarvonil, Jirovský, Chadima byly zastaveny. Manželé K. se již do obce nevrátili.

1948

Do konce roku 1946 projednaly soudy 25 tisíc případů provinění z doby okupace. Bylo vyneseno 430 rozsudků smrti, 526 rozsudků na doživotí, celkem odsouzeno 16.300 osob souhrnně na 180 tisíc let do žaláře.

Literatura ke kapitole strana 321 až 358 :

„Květen 1945 ve středních Čechách"
(Orbis Praha 1965)
F. Nesvadba „Za svobodu Prahy"
(vyd. Horizont Praha 1980)
Výbor z projevů a článků I 1942 - 1945
(nakladatelství Svoboda 1970)
„Praha v květnu 1945" - Panorama
(Oldř. Mahler, Mir. Broft)
Paměti tajemníka Jos. Nesnídala.
Závodní časopis „Letovák" v Letňanech
Zápisy ze schůzí míst. národ. výboru ve Vinoři
Hlas revoluce, týdeník ČSPB

Rada místního národního výboru v Praze 9 - Vinoři na své schůzi 15. dubna 1986 projednala a schválila zápisy na stranách 321. až 358. této kroniky.

Tajemník MNV :

Místní národní výbor Praha 9 - Vinoř

Předseda MNV :

Boj za většinu národa

Protifašistická koalice měla od počátku své protipóly. Západní státy se snažily likvidovat sovětské zřízení a naopak Sovětský svaz podle svých doktrín usiloval o likvidaci panství kapitálu a podle hesla „Proletáři všech zemí spojte se!" vytvořit světovou internacionálu. Stínto rozporem, ve svých plánech kalkulovalo nacistické Německo. Do poslední chvíle věřilo, že dojde k roztržce a západ se spojí s Hitlerem proti Sovětům. Nestalo se. Spojenectví přes Teherán, Jaltu, Moskvu až k Postupimi vydrželo, protože bylo diktováno smrtelným nebezpečím, nutností porazit fašismus. Za necelé dva roky po válce, když pominulo nebezpečí, začaly oba póly pokračovat ve svých cílech. V březnu 1947 vyhlásil prezident USA Truman doktrínu, která

zajišťovala vojenskou pomoc protikomunistickým režimům v Řecku a Turecku. Její součástí byl hospodářský tlak na vlády kapitalistických zemí, v nichž byli komunisté. Komunisté z vlád západních zemí byli nuceni odejít. V polovině roku 1947 začala jednání o Marschallově plánu. V září 1947 svolali Sověti v Polsku poradu devíti komunistických stran, a vrátili se k internacionální politice zřízením Informačního byra komunistických stran.

Rozpad protifašistické koalice a rozdělení světa na dva tábory měly svůj odraz i v rostoucí polarizaci politických sil v Československu. Komunistická strana byla za první republiky státotvornou stranou. Po osvobození se stala státotvornou, spoluvládnoucí stranou. Jestliže ke konci války měla KSČ přibližně 37 tisíc členů, pak koncem srpna 1945 měla již 712.000 členů. Jejími devizami byla přítomnost Rudé armády s jejím osvobozeneckým postáním, přitažlivý program, slibující blahobyt nejširších vrstev, pevná organisace, jednotnost v členských řadách, i ve vedení. KSČ byla nejsilnější stranou - měla předsedu vlády K. Gottwalda, nejdůležitější ministerstva, ministra národní obrany L. Svobodu, ministra

vnitra Václ. Nosku, ministra zemědělství Julia Duriše, ministra informací Václ. Kopeckého. Komunistická strana postupovala v obsazování strategických míst a nekompromisně sledovala svůj cíl ovládnout moc ve státě a vybudovat socialistický řád. Předpoklad, že mocenský zvrat nastane již po volbách r. 1946 se nesplnil. Trhlinu utrpěla tato strategie v listopadu 1947 po brněnském sjezdu sociální demokracie, kde zvítězilo pravé křídlo v čele s předsedou Bohumilem Laušmanem (283 proti 182 hlasům). Politický tlak KSČ se stupňoval. Dne 4. dubna 1947 vyhlásila KSČ t. zv. Hradecký program, t. j. třetí etapa pozemkové reformy, podle níž konfiskována všechna půda nad 50 hektarů, ale i půda pod 50 ha, jestliže vlastník na ní nepracoval. Konfiskovaná půda měla být rozdělena mezi drobné a střední rolníky. V roce 1947 stihlo zemědělství nebývalé sucho a katastrofální neúroda. V srpnu 1947 navrhla KSČ t. zv. misionářskou dávku. Jednorázové zdanění se týkalo asi 35 tisíc milionářů. Dobové heslo „Ať platí bohatí" znamenalo, že získaných prostředků bude použito k vyplacení mimořádných příplatků k výkupním cenám zemědělských výrobků v rozsahu 4 miliard Kčs. Ve vládě se roz-

poutal ostrý boj, návrh byl zamítnut. Demonstrace dne 21. října 1947 vládu donutily zákon o mimořádném zdanění milionářů přijmout. V kritické době dodal Sovětský svaz 600 tisíc tun obilí na úvěr. V prosinci 1947 byla mezi ČSR a SSSR uzavřena dlouhodobá obchodní smlouva. Marschallův plán byl odmítnut.

Nekomunistické strany byly v defenzivě. Mohly pouze využívat hospodářských těžkostí podle hesla „Čím hůře tím lépe" argumentovat nebezpečím ztráty svobody, demokracie a využívat momentálních situací. Dne 10. září 1948 byly nekomunistickým politikům poštou zaslány balíčky s pekelnými stroji (ministru zahraničí Janu Masarykovi, náměstku vlády dr. Petru Zenklovi, min. spravedlnosti dr Prokopu Drtinovi. V lednu 1948 jmenoval ministr Nosek na vlivná místa v bezpečnostním aparátu vysoké důstojníky - komunisty. Nekomunistické strany napadají tento postup v parlamentě. Dne 20. února 1948 podalo 12 členů vlády demisi a to národní socialisté dr Stránský, min. školství, náměstek vlády dr Zenkl, min. spravedlnosti Dr Drtina, ministr zahranič. obchodu dr Ripka, lidovci - náměstek předsedy vlády dr Šrámek, ministr post Hála, dále ing. Kopecký, min. zdravotnictví Procházka, náměstek

předsedy vlády dr. Kočvara, min. dopravy dr Pietor, min. unifikací dr Franěk, stát. tajemník, ministerstva nár. obrany Lichner.

Ráno 21. února 1948 se Staroměstské náměstí zaplnilo více než 100 tisíci demonstrantů. K. Gottwald ve svém projevu vysvětlil stanovisko KSČ k vzniklé vládní krizi a návrh ústředního výboru KSČ na její řešení: doplnit vládu lidmi, kteří zůstali věrni programu Národní fronty. Předseda Sboru pověřenců na Slovensku Gustav Husák vyřešil krizi jednoduchým způsobem. Z titulu své funkce zaslal pověřencům demokratické strany dopis, v němž jim oznámil, že po demisi ministrů jejich strany nemají právo vykonávat delegovanou pravomoc ani ve Sboru pověřenců a musí opustit resorty, které spravují.

Hned po 21. únoru 1948 vznikají z iniciativy KSČ po celé zemi akční výbory Národní fronty, které začaly přejímat politickou moc a reorganizovat veřejný život ve smyslu personálních změn, ve společenských organisacích, v úřadech, ve školách a podnicích.

Téhož dne přijal ústřední výbor rozhodnutí o utvoření Lidových milicí v Praze a pak 26. února 1948 utvořit Lidové milice v celé republice.

KSČ byla připravena na eventualitu ozbrojeného vystoupení.

Dne 22. února 1948 se konal sjezd závodních rad ROH. Postavil se za požadavek změn ve vládě, za další znárodnění a zemědělskou reformu. Sjezd vyzval k jednohodinové manifestační stávce, která se uskuteční 24. února 1948 v závodech, úřadech, v dopravě, i v obchodní síti.

President republiky dr. Beneš nad rozhodnutím váhal čtyři dny. Stál v osudové situaci podobně jako v r. 1938. Jednou rozhodl „nepustit bolševiky do střední Evropy". Tentokrát již bolševici u nás byli a on nepřijetím demise ministrů měl rozhodnout o ustavení úřednické vlády, což by mohlo vést k občanské válce ve stínu Rudé armády. I tentokrát se podvolil. Přijal demisi a potvrdil složení nové vlády, v níž byla zajištěna hegemonie komunistické Strany. Dne 25. února 1948 oznámil K. Gottwald na manifestaci na Václavském náměstí, že president republiky jmenoval novou vládu v jeho čele.

Ve dnech 28. a 29. února 1948 se v Praze sešel sjezd rolnických komisí, na němž 3000 delegátů manifestovalo důvěru vládě a žádalo pozemkovou reformu.

V únoru 1948 nastal historický mezník v dějinách Československa. Skončila etapa parlamentní demokracie

a nastolena diktatura proletariátu.

Změny v obci

Mocenský zvrat ve Vinoři proběhl bez dramatických událostí. Důsledkem klidného průběhu byl předcházející vývoj. Již po květnu 1945 měla místní organizace KSČ veřejný život pod kontrolou. Po zatčení vinořských komunistů se organizace KSČ rozpadla, až do konce války neexistovala. Okupaci přežilo 9 komunistů doma. Po květnu 1945 byli schopni pouze dva z nich opět veřejně pracovat - Antonín Havíř a Stanislav Chutka. Z koncentračního tábora se vrátili pouze Jaroslav Kadlec a František Hais. Jar. Kadlec nastoupil významnou funkci ve státní bezpečnosti a Fr. Haiš se odstěhoval do Kar. Varů a tam rovněž pracoval ve státní službě. Po revoluci vstupovali houfně do KSČ noví členové. Koncem r. 1945 měla již místní organizace KSČ přes 100 členů. Brzy měla početný přesvědčený funkcionářský aktiv, který hájil a prosazoval stranickou politiku i za cenu osobních, střetů a nekompromisních zásahů. Byli to V. Basta, A. Bílek, B. Prouček, J. Budín, B. Dvořáková, V. Fryš, A. Havíř, A. Heidlerová, A. Hoseček, V. Houdek, St. Chutka, Vlast. Jirkal, Fr. Kinter, Jos. Kšait, Fr. Koubek, J. Machač, Fr. Ma-

tějíček, A. Němec, H. Patrašová, V. Pošan-
ka, Jan Procházka, V. a M. Rychtrmocovi,
Jos. Svoboda, Jan Šop, J. Tichý, K. Trost,
K. Vrba.

Po Gottwaldově výzvě vstoupi-
lo za pět měsíců do Strany v českých
zemích 856.657 členů. Po skončení
náboru měla KSČ kolem 2,500.000 čle-
nů. Ústav marxismu-leninismu ÚV KSČ
v přehledu dějin KSČ, vydaném v r. 1978
uvádí: „Při provádění poúnorového náboru do-
cházelo k porušování leninských zásad.
Do Strany se dostali i lidé, kteří do ní
nepatřili. V roce 1947 bylo ve straně
49,1 %, v roce 1949 pouze 39,3 % dělníků.
Řada bývalých členů jiných politických
stran, kterých vstoupilo 320.000 přiná-
šela s sebou i své ideologické před-
stavy, cizí marxismu-leninismu."
Mnozí pak, nebyli přesvědčenými čle-
ny KSČ, ale „byli u komunistů" - někt-
eří z vypočítavosti, z donucení, jiní
z obavy o existenci.

Ve Vinoři probíhal nábor do
KSČ obdobně. Členové výboru KSČ ob-
cházeli vytypované nestraníky, nabí-
zeli jim členství v KSČ, přesvědčovali
a v jednotlivých případech, zastraše-
vali. Proti původní stovce členů měs-
pak, místní organizace KSČ na 400
členů. Členstvo rozděleno na 4 základ-
ní organizace.

Naproti tomu národní soci-
alisté po květnu 1945 ztratili dřívější
pozici. V politickém životě se angažo-
vali pouze jednotlivci např. J. Přes-

lička, J. Kopecký, V. Provazník, Fr. Nejedlý, Fr. Jíkovský, J. Dufek, A. Pokora, M. Hřebcová, J. Holeček, Vác. Polda, F. Němeček, Jos. Trost.

Sociální demokracie rovněž neměla politický vliv. Jejími členy byli např. Fr. Hladík, Jan Hofan, J. Švarc, Jos. Suchánek, Alois Fryš, Jos. Fajfrlík, Jos. Bartoš.

Lidová strana již před válkou neměla v obci praktický význam. Členy byli např. Jos. Šejka, ing. Šithavý, Marie Skřakařová, Marie Horka.

Akční výbor Národní fronty ve Vinoři byl jmenován 26. února 1948. Jejím předsedou byl Josef Ksait členy Stanislav Chytka, Hermína Patrasová, Jan Procházka, František Benda. Jejím úkolem bylo odstranit politické protivníky z veřejného života. Nemělo příliš obtížnou práci. Obě komunistické organizace se samy neobnovily. V Sokole byl od 22. ledna 1947 starostou komunista Bedř. Brouček. Měl přirozeně spolehlivý přehled o názorech členstva a podal akčnímu výboru autentické návrhy. Dne 7. října 1948 podal v národním výboru zprávu o skončení prošetření členstva v Sokole. Byli vyškrtnuti, t.j. vyloučeni Josef Nesnídal a manželé Kaderábkovi. Byla likvidována sokolská knihovna. Všichni staří činovníci ze Sokola vystoupili. Bedřich Brouček, se

později dopustil podvodu a byl pak vyloučen z KSČ.

Dne 31. března 1948 se konalo slavnostní shromáždění k sjednocení tělovýchovy v obci. Za akční výbor byl přítomen Jos. Ašait, za Sokol B. Brouček, za M.K.V. Fr. Koubek, za S.A. Vinor Jan Hájek, Fr. Skramlík, Ot. Kolařík, za Svaz čs. mládeže Zd. Špaček, za org. sociální demokracii Jos. Bartoš.

Dne 26. února 1948 se konala plenární schůze M.K.V. Úvodem referoval předseda Fr. Koubek o výsledku vládní krize a vyzval všechny členy M.K.V., kteří se nezbotožňují s programem Gottwaldovy vlády, aby schůzi opustili.

Komunistická strana se stala vedoucí silou ve společnosti. Chopila se veškeré moci ve státě. Gottwaldova vláda se sešla na svém prvním zasedání dne 5. března 1948. Hned přijala řadu osnov zákonů. Schválen nový sbor pověřenců v čele s G. Husákem.

Dne 10. března 1948 přednesl K.F. Gottwald v ústavodárném Národním shromáždění akční program vlády. Jehož dne spáchal sebevraždu min. zahraničních věcí Jan Masaryk (nar. 14. září 1886). Našli jej pod okny Černínského paláce. Na jeho místo jmenován dr Vlado Clementis 19. března 1948. Další události přicházely ráz na ráz.

Dne 9. května 1948 přijata „Ústava

9. května.

Dne 7. června 1948 abdikoval president republiky dr Ed. Beneš.

Dne 14. června 1948 zvolen presidentem republiky K. Gottwald.

Dne 15. června 1948 zvolen předsedou vlády Antonín Zápotocký.

Dne 27. června 1948 byla jednoduchým aktem sloučena sociálně demokratická strana do komunistické strany.

Dne 27. června 1948 se konal Sokolský slet. V průvodu došlo k demonstracím proti novému režimu. Došlo k zatýkání.

Dne 3. září 1948 zemřel dr Edvard Beneš. Byl vypraven státní pohřeb s pompou. Statisíce lidí se sešly v Národním památníku na Vítkově. Průvod 8. září 1948 vyšel z Národního muzea a prošel Václavským náměstím, lemovaným, ozbrojenými útvary Lidových milicí, k Národnímu divadlu, po nábřeží pod Vyšehrad a na Pankrác, odtud autem do Sezimova Ústí. Jam, byl v zahradě vily pohřben.

Členství v místním národním výboru byli již počátkem dubna 1948 zbaveni bez voleb národní socialisté Fr. Nejedlý, dr Karlec, Jos. Kopecký, Jos. Dufek a dále členové lidové strany Marie Horká a Marie Skřakalová. Dne 8. dubna 1948 byli schváleni noví členové M.V. Jan Procházka, Jiří Maška, František Švarc, Jar. Holeček, L. Kubišta.

Po únoru 1948 prominenti i drobní odpůrci diktatury proletariátu honem utíkají do západní ciziny. V té době z Vinoře nemizí nikdo.

Volby

Dne 30. května 1948 se konaly volby do Národního shromáždění. Antonín Zápotocký jménem Revolučního odborového hnutí předložil návrh na jednotnou kandidátku Národní fronty. Pro jednotnou kandidátku pak volilo 90% voličů.

Schůze MNV ve Vinoři dne 8. dubna 1948: „Soudruh Stáma dává návrh, aby se plénum MNV usneslo o tom, že se připojuje k návrhu náměstka vlády soudr. Zápotockého, aby k nastávajícím volbám, šel československý lid s jednotnou kandidátní listinou. Jan předseda dává hlasovat a návrh s. Stámy se jednohlasně schvaluje. Doplňuje se tím, že bude odeslán telegram AVNF v Praze a ÚRO k rukám s. Zápotockého o vyslovení vděčnosti a důvěry k jeho návrhu o jednotných kandidátkách.“

Předseda: František Koubek

Ve Staré Vinoři volilo 1358 voličů. Odevzdáno 1040 platných hlasů, 8 lístků bílých. V nové Vinoři volilo 434 voličů. Odevzdáno 341 platných hlasů, 25 bílých lístků.

Ve dnech 25. až 29. května 1949 se konal IX. sjezd KSČ. Určil generální linii budování socialismu, která byla formulována v deseti bodech.

Dělníci u moci

ové politické úkoly si vynutily změny v obsazení vedoucích funkcí. V červnu 1950 resignoval předseda MNV František Koubek. Dne 14. června 1950 byl do této funkce zvolen tehdy devětadvacetiletý Vlastimil Svoboda. S mladickým elánem se pustil do velmi náročného řízení obce. Věnoval této práci veškerý čas i námahu. Neměl však dostatek zkušenosti, ani dostatek taktického rozhledu. Domníval se, že postupuje principiálně, revolučně. Ve skutečnosti však vytvářel zbytečné krize. Ukvapená rozhodnutí byla kritizována ve stranickém výboru. Ani nejlepší vůli funkci nezvládl.

Veřejná schůze dne 5. ledna 1953: „Svoboda Vlastimil, dosavadní předseda MNV sděluje občanům, že nastoupil funkci předsedy před 2½ rokem, na doporučení S. Bilka. Snažil se vykonávat tuto funkci podle svého nejlepšího vědomí. Ke své resignaci sděluje, že celá práce na MNV

vyžaduje nervové napětí. Dále pak, prý průzkumem zjistil, že prý na MNV vykonává funkci diktátora a hýbá s obcí. Dále mu pak činí též potíže finanční stránka. Hlavním důvodem však je jeho zdravotní stav." Resignace byla přijata proti resignaci hlasovalo 17 občanů.

Do funkce předsedy MNV byl navržen Jan Trpišovský. Byl schválen 82 hlasy, 3 hlasy byly proti, 8 občanů se zdrželo. Jan Trpišovský byl předsedou MNV od 5. ledna 1953 do 12. června 1960.

Dnem 30. června 1952 skončil funkci obecního tajemníka Jiří Fiala. Odstěhoval se do Lubence u K. Varů a tam vykonával tajemnickou funkci. Ve Vinoři pracoval po dobu 6 let (od 1. dubna 1946.)

Dnem 1. července 1952 nastoupil nový tajemník MNV Josef Vyhlačil (narozen 25.7.1919, pocházel z Chlumce nad Cidl.) Pracoval jako sedlářský tovaryš u Fr. Dubeničky. O té době vypráví: „Koncem června 1952 přišli za mnou tehdejší členové výboru KSČ Zd. Jetník a Václ. Fryš s návrhem, abych převzal funkci tajemníka MNV. Byl jsem v rozpacích. V rodině již 3 děti, zkušenosti žádné. Po úvahách, v rodině jsem souhlasil. Stal jsem se správním zaměstnancem MNV ve funkci tajemníka. Do té doby jsem pracoval

v n.p. Avia. Tam jsem také prožíval únorové dny 1948. S pomocí účetního Miloslava Ješaře, úřednice Vendulky Koudelkové-Brumlichové a předsedy Vlastimila Svobody jsem do práce MNV brzy vnikl. Později jsem se v soutěži tajemníků na bývalém okrese Praha-sever umisťoval na třetím a druhém místě především za vzornou evidenci hospodářského zvířectva, zemědělské půdy, za pravidelnost hlášení postupu zemědělských prací u státního statku i u soukromého sektoru. Například u soukromých držitelů nebylo vzácností 100 i více prasat v soupise. V té době byly potraviny a textil na příděl. Začaly starosti se založením jednotného zemědělského družstva. Po dlouhých jednáních byl ustaven přípravný výbor, jeho předsedou zvolen Stěvarenský dělník Jan Šop. Družstvo mělo k dispozici jeden kolový traktor, 22 ustájených krav, 6 prasnic, 1 mlátička, 2 páry koní a několik mechaniků setového obilí. Statkoví zaměstnanci byli tepe hmotně zajištěni, proto do JZD nevstoupili. Nebyla to radostná práce, družstvo se rozešlo. Byly to doby velkých, třídních zápasů. Stávalo se, že zemědělská komise MNV měla větší starost o úrodu než sa-

mocný Správce Statku. Občané dobře chápali nutnost pomoci. Při špičkových pracích, nebylo zvláštností 50-100 i více závazkových hodin. Někteří občané věnovali sklizni úrody celou svou dovolenou. Vzpomínám, že to byli Fr. Pařas, Alois Houdek, Fr. Matoušek, Ant. Havíř, Jan. Sop, Fran. Matějíček a další. Výdatně pomáhala i mládež v organizaci ČSM, členové bratrančické obce. Hasiči po dobu sklizně obili drželi žňové hlídky. Dne 5. března 1953 zemřel generalissimus J.V. Stalin. Krátce po tom, zemřel první dělnický president K. Gottwald. Po celé vlasti se konaly Smuteční tryzny. Také ve Vinoři byla uspořádána Smuteční tryzna. Zorganizoval ji Správce kostela Povýšení sv. Kříže Václav Kačírek. Kostel byl zaplněn do posledního místa, vpředu u oltáře nažnačený katafalk, s velkými stříbrnými iniciálami K.G. a s daty narození a úmrtí. Poslední dvě řady lavic byly vyhrazeny pro funkcionáře KSČ, AVNF a MNV. Smuteční akt se konal v podvečerních hodinách v den pohřbu v důstojném provedení. Na kůru zpívala národní umělkyně Marta Krásová. Další historickou událostí byla druhá poválečná měnová reforma a zrušení přídělového systému, to je zrušení lístků na potraviny a ša-

tenck. Tímto opatřením byla učiněna přítrž všem šmelinářům, tečka za válečným hospodářstvím.

V roce 1954 se i tajemníci MNV stávají volenými funkcionáři. V roce 1952 přebírá MNV od církve do své správy místní hřbitov s veškerým inventářem, s agendou poplatků z hrobů. Při této důležité politické práci spolupracoval církevní tajemník OKV Praha - sever Josef Hlinják z Miškovic. Nákladem církve byl pořízen plán hřbitova a kartotéka, kterou pomáhal sestavovat podle svých znalostí tehdejší hrobník Václav Skákal. Krátkou dobu vykonával pak hrobnickou práci důchodce Josef Plaček.

Ve vinorském katastru převládala orná půda II. bonity. V roce 1953 zahájila okresní kartografie a geodezie práce na vyměření a zhotovení podrobného plánu všech zemědělských i nezemědělských ploch v obci. Byly to práce náročné, přesné. S každým majitelem nebo uživatelem byl vyhotoven evidenční list o půdě. Práce na evidenci půdy trvala téměř tři roky, měla hodnotu přes 100 tisíc Kčs. Na MNV byly založeny desky pro každý dům v obci a pro každou parcelu.

Místní národní výbor úzko-

stříbě šetřil. Nebylo možné provádět větší akce. Veškeré úpravy v obci se konaly pouze brigádnicky, bezplatně. Na příklad nutná adaptace obytného domu čp. 23 byla prováděna z vyčleněného obnosu O.N.V. Obdobným způsobem byla též provedena oprava budovy M.N.V. čp. 97, vyměněna okna a pořízena fasáda. Obě akce prováděl okresní stavební podnik Praha-Sever pod dozorem, ing. Biskupa z odboru výstavby O.N.V. Ukřivd po adaptaci budovy převzali manželé Josef a Marie Antosovi, tehdy domovníci.

Po únorovém vítězství v roce 1948, po zřízení veřejné bezpečnosti se přistupovalo k novým formám účasti pracujících při ochraně veřejného pořádku. V r. 1952 na základě usnesení vlády za ministra národní bezpečnosti Bacílka vzniká v červenci 1952 Pomocná stráž VB. První jednotky vznikaly na vesnicích, k ochraně nově utvořených JZD. Krátce na to se začaly zřizovat jednotky PSVB i ve městech. Důležitou roli v té době měli okresní zmocněnci, pod jejichž vedením, se členům PSVB dostávalo konkrétní pomoci. V naší obci byla ustavena jednotka PSVB na podzim r. 1952. Okrskovým zmocněncem VB byl tehdejší podporučík Antonín Kavan. Prvními zakladateli jednotky ve Vinoři byli Antonín Kramuše, Miroslav Poth-

ček, Vojtěch Polanka, Adam Mintych, František Matoušek, Václav Rytina, Josef Vytlačil. V příštím roce vstoupili do jednotky Karel Fibr, Ladislav Havíř, Jiří Cihlář, Miloslav Pacanda. Prvním vedoucím jednotky PSVB byl Vojtěch Polanka. Asi po roce převzal tuto funkci Josef Vytlačil. Počínající léta patří bezesporu k nejlepší činnosti v celé historii jednotky."

Funkci tajemníka MRV skončil Josef Vytlačil k 30. červnu 1959. Po Josefu Vytlačilovi krátce vykonával funkci tajemníka MRV dělník Antonín Hrbíček. Nastoupil 1. července 1959 a již 25. února 1960 skončil. Jehož dne 25.2.1960 ustanoven tajemníkem Josef Bartoš, původním povoláním obchodní příručí. Byl odvolán k 31. prosinci 1963. Během posledních týden až červen 1964 neměla obec tajemníka MRV. Až k 15. červnu 1964 nastoupil na toto místo dělník Jaroslav Petras, ale pouze do 26. listopadu 1965.

IX. sjezd KSČ stanovil úkol vytvářet a vychovávat novou inteligenci, ideologicky spjatou s dělnickou třídou. Součástí této linie byla i snaha vyměnit na vedoucích místech v armádě bývalé republikánské

důstojníky a nahradit je společenskými kádry. Dělnická mládež byla přijímána do vojenských přípravek a školena pro důstojnické funkce. Z Vinoře nastoupili do škol tři frekventanti a všichni dosáhli důstojnické hodnosti. Přemysl Ksait pak pracoval v zastupitelské službě v Paříži, později v Alžírsku. Vladimír Houdek dosáhl hodnosti podplukovníka a sloužil ve vojenském útvaru v Lešanech. Jiří Brůžek se rovněž stal vojákem z povolání. Po absolutoriu vojenské školy se již do Vinoře nevrátil.

V říjnu 1948 byl v Národním shromáždění schválen zákon o první pětiletce. Plánování znamenalo rozhodující formu uplatňování vlivu dělnické třídy na rozvoj národního hospodářství. Na vedoucí místa v továrnách byli jmenováni dělničtí ředitelé. V továrně Barvy-laky ve Vinoři II. ustanoven ředitelem Vojtěch Houdek, v překližkárně Orel v Satalicích ustanoven ředitelem Antonín Bílek, ve vinořských opravnách zemědělských strojů ustaven Alois Houdek, v továrně letadel opraven Xbely ustanoven Zdeněk Čech. Garantovali stranickou politiku v závodě, neměli odborné předpoklady k řízení výroby. Po splnění úkolu byli postupně vystřídáni novými řediteli s odbornou kvalifikací. Ke své-

mu původnímu povolání se dělničtí ředitelé nevrátili, zastávali pak, administrativní funkce.

Změny v územní správě Vinoř II. – Satalice

Ještě v r. 1945 udržovala si naše obec postavení, přežívající z feudálních dob, kdy Vinoř byla střediskem Černínského panství. Tradiční spádovost obcí Kbely, Satalice, Radonice, Podolánka, Přezletice a osady Čtěnice do Vinoře byla dána několika okolnostmi. Vinoř měla kostel, hřbitov, školu, obvodního lékaře, bylo možno zde obstarat prakticky všechno pro denní potřebu v domácnosti. Spádovost okolních obcí do Vinoře slábla, až postupně zcela zanikla. Základními příčinami byly vývojové změny správního systému a územní reorganizace.

Snahy obce Satalice o soběstačnost měly oprávnění. Jejich počátky spadají do dob první republiky, ale počaly se naplňovat až po roce 1945. Již za války si Satalice kamuflovanou stavbou nového obecního úřadu vytvořily předpoklad od-

školení od Vinoře. Stavba byla účelově řešena jako škola se čtyřmi učebnami a příslušenstvím. Dne 28. října 1945 byla tato budova předávána svému pravému účelu a otevřena zde obecná škola. O školení před tím schválil MNV ve Vinoři na své schůzi dne 9. srpna 1945 6 hlasy proti 5 hlasům. Žáci vyšších ročníků chodili však dále do měšťanské školy ve Vinoři. Během let 1959 - 1960 byla zde nadšeným úsilím svépomocí vybudována druhá školní budova a k 1. září 1960 zřízena samostatná plně organizovaná osmiletá škola v Satalicích.

Již ve schůzi revolučního národního výboru dne 11. května 1945 informoval jeho tehdejší předseda Jos. Nesnídal, že se k němu dostavili zástupci Vinoře II. a oznámili rozhodnutí oddělit Vinoř II. od mateřské obce Vinoř I. a připojit se k Satalicím. Nehodlají se ucházet o zastoupení v MNV Vinoř. Během následující schůze MNV dne 14. května 1945 dostavili se zástupci Vinoře II. a oficiálně přednesli svůj požadavek. Byli odmítnuti. Do schůze MNV dne 15. 5. 1945 se dostavilo 12 zástupců Vinoře II. Zápis o jednání v této věci uvádí: „... Protože jsme si ustanovili vlastní Národní výbor považujeme se za samostatnou složku a připojujeme se k obci Satalice, jak nám to bylo povoleno nadřízí-

zenými úřady. Poněvadž vinořský národní výbor o zamýšleném odtržení části Vinoře II. již věděl, byli vyšlání zástupci k okresnímu národnímu výboru odkud přinesli výměr, že jejich postup je nesprávný. Jenže výměr byl přečten. Zástupci Vinoře II. jej prohlásili za neplatný a oznámili, že přineson vyřízení z vyšších míst. Na vyzvání aby jmenovali své zástupce do našeho národního výboru prohlásili, že vyčkají dalšího rozhodnutí. Na to se vzdálili."

Ve Vinoři II. byl ustanoven, t. zv. „osadní" národní výbor, který existoval až do října 1945, kdy byl úředně rozpuštěn. Zprávu o jeho činnosti projednal MNV ve Vinoři na své schůzi 5.11.1945. Na této schůzi byli zvoleni 3 zástupci Vinoře II. za členy rady MNV Otakar Smolík, František Stancl, František Kochánek. Satalických se svého úmyslu nevzdali. Dne 13.12. 1945 projednává MNV ve Vinoři žádost obce Satalic za přičlenění Vinoře II. Podán výklad důvodů pro i proti a usneseno 4 hlasy proti 2 žádost obce Satalic „navrhnouti k zamítnutí." Při tom byla obecní rada uvědoměna o nově vydaném dekretu presidenta republiky ze dne 27.10. 1945 č.121, dle něhož může ministerstvo vnitra rozhodnout podle svého volného uvážení a rozdělení hranic

tě které obce. Plenum MNV dne 17. 12. 1945 toto usnesení potvrdilo 15 hlasy proti 9 hlasům. V místním nár. výboru zvoleném 1.5.1946 měla opět Vinoř 11. tyto zástupce: Josef Krejčí - II. náměstek předsedy, Jan Stáma, Otakar Smolík, Jan Krucký, Emanuel Vočelka, Dr František Karlec, František Stanc, Rudolf Marčan (z celk. počtu 26 členů) členy rady MNV zvoleni Josef Krejčí Otakar Smolík a Dr František Karlec (z celkového počtu 8 členů). Boj o rozdělení obce pokračoval. Plenární zasedání MNV 28. 3. 1946 projednávalo pouze tuto otázku. Zápis říká: „... Pan předseda v úvodu osvětlil vše co souvisí s případem rozdělení obce a upozorňuje, že jednání MNV ve Vinoři bylo v této věci vždy čestné a věcné. Současně uvádí, jak velká jest životní potřeba obce vinořské, aby nebyla rozdělena. Poukazuje, že mezi obcemi Satalicemi a Vinoří nebylo nikdy velkého přátelství, ale nikdy ne snad z viny obce Vinoř. Občané novovinořští nebyli nikdy spokojeni. Již dávno měli snahu se odtrhnouti od mateřské obce a nyní používají doby revolučních k tomuto odtržení. Při tvoření revolučního národního výboru, t. zv. osadního národního výboru, kdy se jednalo o vlastní samosprávu této části, bylo sjednáno 3. 10. 1945, že Vinoř II. od požadavků ustoupí, bude-li vyhověno jejich požadav-

kům tehdy mateřské obci kladeným.. Tyto požadavky byly úplně splněny, takže nemohou míti žádných stížností. V celku referuje pan předseda o sestavení OÚV, kde jsou zastoupeni p. Sláma a ing. Kratochvíl, oba z Vinoře II. a poukazuje, že veškerá moc pochází z lidu. V tomto případě mateřská obec neměla možnosti rozhodování o záležitostech, týkajících se v prvé řadě jí samé. Dále referuje o deputaci, která se dostavila k předsedovi OÚV ve věci rozdělení obce a ten sdělil, že celý elaborát byl postoupen 17.3. státnímu měřickému a katastrálnímu úřadu, kde se dostalo deputaci obce Vinoř přístup nahlédnouti do celého elaborátu. Současně se zmiňuje o odškození obce Satalic od Vinoře, kde to bylo přáním, také jen nějakého jedince a že tím odškodněním, trpí děti Vinoře II., které mohly do Vinoře navštěvovati 5.tř. obecné a nyní se musí spokojiti jen 3.třídní školou a to zajisté není pokrokem, a ke prospěchu dětí. V celku referát pana předsedy byl opravdu srdečným projevem pravdy a proto také po ukončení a plnudován všemi členy MNV."

Rozhodnutí padlo až v souvislosti s přípravou voleb v r. 1950. V místním národním výboru, zvoleném k 1.7. 1950 neměla již Vinoř II. své zastoupení. Rozhodnutí KNV

o rozdělení obce vzala rada MNV na vědomí dne 25.9.1950. Do Satalic přešlo 139 stavení se 695 obyvateli se 1735 obyvateli.

Reorganisace venkov. okresů Vinoř III. – Xbely

Sousední obec Xbely se zbavila správového závislosti na Vinoři mnohem dříve, již po I. světové válce. Po květnové revoluci 1945 je k Vinoři pouhý hřbitov a kostel, i když Xbely měly svou kapli vybudovanou adaptací stodoly. Naprostý úpadek víry a zřízení hřbitova ve Xbelích ukončily i tyto vztahy. Xbely, podobně jako Letňany se orientovaly na Prahu-Vysočany. Tento vývoj podporovalo zejména zavedení městského autobusu do Xbel již před II. světovou válkou.

I pro naši obec měly zásadní význam územní změny, vyvolané rozvojovými potřebami hlavního města Prahy. Dnem 1. července 1960 vešla v platnost reorganizace pražských venkovských okresů. Byly zrušeny okresy Praha-Sever, Praha-jih, Praha východ, Praha-západ a likvidovány okresní národy na Zbraslavi, v Jílovém, v Říčanech, a na Smíchově. Zřízeny

pouze dva pražské okresy Praha - východ a Praha - západ, oba se sídlem v Praze. Vinoř přešla z okresu Praha-sever do okresu Praha - východ.

V této souvislosti došlo ke změně hranic katastrů obcí Vinoř a Kbely, jež poznamenávaly připojení Vinoře III. ke Kbelům. Hranice mezi obcemi byly upraveny tak, že probíhala od kat. mezníku č. 4 směrem východním podél parcel 208/21, 208/3, 210, 249/5 a 248/4 k severovýchodnímu rohu parcely 248/1. Od tohoto bodu probíhala směrem jižním podél parcel kat. č. 248/1, 248/3 a 248/4 a sice k jejím jihovýchodním rohu. Dále pokračovala k severovýchodnímu rohu parcely č. 213 a opět k jihu podél její východní hranice. U rozhraní parcel 213, 220 a 330/1 se obrací zpět na západ ke kat. mezníku č. 7 podél parcel 212, 213, 211. Celková výměra pozemkových parcel činí 14 ha 67 a 54 m² a stavebních parcel 18 ha 62 m². Celkem byla oddělena byla do kat. území Kbely plocha 14 ha 86 a 16 m². Obyvatelé obce Kbel se stali občané v domech čp. 227, čp. 228, čp. 271, čp. 284, čp. 301, čp. 325 a čp. 348. Tyto územní změny byly provedeny ku dni 30. dubnu 1960.

Zákonem č. 111/67 Sb z 30. 11. 1967 bylo s platností od 1. ledna 1968 připojeno ku Praze 21 obcí: Hájc, Chodov, Kunratice, Libuš, Modřany, Vel. Chuchle, Lahovice, Řepy, Nebušice, Lysolaje, Suchdol, Dol. Chabry, Dabšice, Letňany, Čakovice, Kbely, Kyje, Horní a Dolní Měcholupy, Petrovice, Štěrboholy. Územní Prahy se zvětšilo o 10.500 ha se 67.000 obyvateli. Katastr naší obce se dostal do přímého sousedství s hlavním městem, Prahou.

Čtěnice připojeny k Vinoři

Na vznik okresu Praha – východ a na reorganizaci pražských, venkovských, okresů navazuje rozhodnutí o odtržení osady Čtěnice a přičlenění k obci Vinoř. Dne 21. ledna 1961 byl v radě MNV projednán návrh, na uspořádání katastrálních hranic mezi obcemi Vinoř – Přezletice za účasti zástupců MNV Přezletice Gust. Reichertra, Josefa Vrby a Josefa Slepičky. Od té doby tvořily hranici parcela t.zv. obecního pole, kde v letech 1938 – 39 byly postaveny nouzové domky, pokračovaly po kraji čtěnického háje. Nová hranice vycházela z prostoru bývalého t.zv., Žabokriku." Byla to mělká tůňka, zarostlá rákosem, na břehu šípkem. Drobná fauna zde mě-

na příznivé životní podmínky. Jako
kluci jsme zde chytali žáby, rosničky
a čolky. V letech 19 byla tůňka za-
vezena. Brigádnickou akcí položeny
betonové roury a vyštěny do prostoru
louky. Po letu se zde sklízelo seno.
Uvedeným zásahem byla louka pod-
máčena. Částečně se na tom podílí i
povrchová kanalizace, vyvedená ze
školy ulicí Konovskou, parcelami čp.
384 u Pokorných, čp. 312 u Zonzalů, Marků,
pod ulicí Moravan, parcelami čp. 404
u Novotných, čp. 342 u Linhartů, ústí-
cí na louku. Dnes se na bývalé louce
staví bytové jednotky OZS, ve spodním
cípu roste rákos. Nová hranice vede od
louky k polní cestě směrem pod háj,
po okraji háje, po hrázi čtenického ryb-
níka, kolem plotu bývalé zahrady, po
polní cestě k silnici od Přeštětic k miš-
kovským stodolám, směrem ku Kbe-
lům, od stodol ke kbelskému hřbitovu
až k okraji kbelského katastru pod
novým sídlištěm. (K trati).

Historie osady Čtěnice

Roku 1286 vládl na tvrzi purkra-
bí Malý z Černé hory. Roku
1372 prodala vdova Gera Wol-

fina - Gasma tvrz Janu Zeismeistrovi. R. 1534 se připomíná Jan Hron z Harasova, r. 1598 Petr Myška ze Žlutic. Od něho koupil tvrz Václav Bořen ze Lhoty. Jeho syn vyměnil statek s Adamem, hrabětem z Waldštýna r. 1620. R. 1652 se dostala do majetku c.k. komořímu a cís. Král. radovi Losymu z Losymthalu. Od r. 1784 - 1804 vládl zde kvážecí rod Windischgrätzů, od něhož tvrz koupili manželé Jan a Fanny Donátovi a ti ji prodali baronu Antonínu z Horbergů. R. 1808 přešly Čtěnice koupí na Jana Antona Hartmana z Harštejnu a ten je prodal Hraběti Desfours. Od něho je koupil hrabě Ervín Nostitz a asi v roce 1850 je koupil Alexander Schoeller (který v r. 1850 dal stavět cukrovar v Čakovicích). Čtěnický zámek je evidován ve Státním seznamu nemovitých kulturních památek pod ev.č. 1994 č. Kat. 77, 78, 447, 448. Rovněž zchátralé stavení, původně drábovna je evidováno pod ev.č. 1995 č. Kat. 495/1.

Ještě před II. Světovou válkou byla v osadě tři soukromá stavení. Původní Moravcova hospoda po r. 1945 sloužila opět jako kupecký krám s potravinami. Naposledy tam prodávala Anna Kotínská z Vinoře. Na rohu křižovatky proti drábovně stála zájezdní hospoda čp. 8. Byla zbourána po r. 1926. Po pravé straně k Vinoři stála chaloupka, původně hájovna čp. 2.

V době připojení Čtěnic k Vinoři již veškeré budovy v osadě vlastnil místní statek, t.j. zámek, Statek, t.zv. kasárny, Moravcova hospoda (krám), drábovna čp.3, zahradnické stavení čp.6 u rybníka, později vybudovaná porodnice prasat a poblíž ní obytné stavení jež původně vlastnila rodina Šalkova (u Abel).

V rohu háje při silnici na Přezletice proti nynější Chvojenecké ulici stál starý kovový kříž na pískovcovém podstavci, zdobeném, římsováním. Řadu let zde sloužil jako místo posledního zastavení a rozloučení pohřebních průvodů z Přezletic na vinořský hřbitov (bývalá hranice přezletického katastru). Obdobný křížek stával ve čtěnickém háji na levé straně asi uprostřed lesní cesty. Směrem od Vinoře k čtěnickému rybníku. Traduje se zkazka o původu křížku. Zaznamenávám ji jako vzpomínku z klukových let jak ji vyprávěl tehdy již vyměnkář, bývalý šafář čtěnického dvora, jménem Ryčl.

Ve čtěnické hájovně čp. 2 žil panský myslivec. Jeho syn, rovněž myslivecký mládenec se zamiloval do děvčete, dcery místního podruha. Rodiče jim bránili, až nešťastná láska donutila mládence k vraždě. Zastřelil milou a pak sebe. Na tom místě byl pak postaven kříž. Je přiroze-

ně, že tento příběh není autentický. Nevylučuje jinou možnost, že tento křížek sloužil věřícím k modlitbě v přírodě.

Oba dva křížky stály ještě v době před r. 1960, když chlapecký háj hlídala občanka Marie Bártová z čp. 318. Pak oba křížky vzaty za své jako důsledek dobového vandalismu.

Třetí pozoruhodnost má historické opodstatnění. Na pravé straně při hlavní cestě poblíž vinořského konce stojí letité duby. Na kmeni upevnil r. 1982 přezletický občan Václav Fuxa kovový štítek s textem:

Tyto duby jsou chráněny památkovým úřadem. Jsou vysázeny kolem r. 1775 v době selského povstání, které vedl Josef Miran, rychtář z Přezletic, který to zaplatil životem na šibenici na louce před karlínskou invalidovnou.

Dne 29. 3. 1775 V. Fuxa 1982

Jde o památku na selské rebelie v r. 1775. Historie je uložena v archivu městského muzea v Praze. Uvádím text Jaroslava Kopše pod názvem „Čtyři Jozífkové."

Josef Miran

Koncem měsíce března r. 1775 docházely do Prahy poplašné zprávy jedna za druhou. Na venkově na Pardubicku, Částavsku, Hradecku, Bole-

slavsku, Budějovsku a jinde vypuklo selské povstání. Vyprávělo se o hrůzách, drancování a teď prý nepřehledné davy ozbrojených sedláků i všelijaké furry táhnou na Prahu. Pražská vojenská posádka byla v pohotovosti. Vojenští špehové donesli zprávu, že v ranních hodinách dne 24. března se dali vzbouřenečtí houfy na pochod z Brandýsa ku Praze. Hned na to byly všechny brány Nového města pražského uzavřeny a obsazeny zesílenou vojenskou stráží. Na novoměstské a vyšehradské hradby byla vytažena děla a k posílení posádky byly narychlo přivolány dvě švadrony koburské jízdy. Každý voják pěchoty dostal pro případ boje 16 ostrých pušťových nábojů. Ještě před šestou hodinou ranní se vypravilo několik desítek pěšáků, doprovázených jízdou, jako předzvědný sbor vstříc vzbouřencům. Vojáci dostali přísný zákaz střílet, jejich přítomnost měla sedláky jen zastrašit. Setkali se s rozjitřeným davem na silnici vedoucí od Vinoře. Vojáci se zastavili a jen zpovzdálí sledovali, jak se v prachu cesty valí tisíce venkovanů, z nichž jen někteří byli ozbrojeni. Potom, se vojsko, jak mu bylo poručeno dalo se na cestu zpět do Prahy. Vzbouřenci, kteří pokládali kvapný ústup vojska za útěk, radostně

pokřikovali a jejich bojovná nálada se jen zvýšila. Před polednem byli již u Vyšočan. Tam se k nim přidaly další davy, přibyvší z Mělnicka a ze Sázavska. Bylo to dohromady kolem 20.000 lidí.

Na velikém prostranství na lukách pod vrchem Žižkovem u plížské invalidovny stála sešikovaná jízda a pěchota. K vojákům se přidali i ti, kteří právě přijeli od Vinoře. V časných odpoledních hodinách se davy vzpurců zastavily před připravenými vojenskými řadami. Nejvyšší pražský purkrabí kníže Fürstenberg, doprovázený polním zbrojmistrem Wiedem a ještě dvěma městskými hodnostáři, pobodli koně a dojeli k čelu vzbouřeneckého houfu, vedeného čtyřmi předáky. Sedě na koni ptal se Fürstenberg proč všichni ti lidé přitrhli ku Praze a co chtějí. Jeden z vůdců vzbouřenců Josef Miran, ze vsi Přezletic vyňal přitom zpod kabátu karabáč a hrozil jím purkrabímu se slovy, že jej přinesl s sebou na takové šelmy, jako je on, Fürstenberg. Purkrabí se uraženě od Mirana odvrátil a ptal se lidí v zástupu znovu, co chtějí. Hrozili pěstmi a volali, že chtějí svobodu, zrušení roboty. Vyzvali je, aby si na místě ze svého středu zvolili dvacet rychtářů a ti že budou vpuštěni do města, aby tam mohli vyjednávat na

guberniálním, úřadě o svých požadavcích. Ostatní aby se v klidu zase vrátili zpět do svých domovů. Lidé se potom v zástupu domlouvali, někteří křičeli a pobízeli druhé, aby se vojska nebáli, jinak že svou věc nadobro prohrají. Vzadu na konci houfu byli i ti, kteří při pohledu na vojsko a děla rázem pozbyli udatnosti a odhodlání. Ji se teď snažili nenápadně se vytratit. Jejich příkladu pak následovali další a další. Proti napřaženým vojenským puškám a taseným šavlím zůstal nakonec zástup těch nejodhodlanějších, který také zabránil deputaci vzbouřenců, která byla narychlo zvolena, vstoupit do města. V sevřených řadách, co noha nohu mine, postupovali proti vojákům. V tu napjatou chvíli dal zbrojmistr Wied rozkaz k útoku. Dobře má osm set mužů jízdy a na čtyři sta pěšáků se vrhlo na vzbouřence. Jepali je plochými šavlemi a pěchota postupovala s nasazenými bodáky. Dav zakolísal a dal se na ústup a někteří ustrašenější i na útěk. Bylo však dost odvážných, kteří nedbali ničeho a rvali se s vojáky snažíce se jim vyrvat z ruky zbraň. Zahy je však obstoupili a schytali. Po nekrvavé bitvě bylo zajato na 800

vzbouřenců, které vojáci hnali jako stádo, pobízejíce je kolbami svých pušek, do blízké Invalidovny. Tam byli drženi pod strážemi a ještě před večerem 200 mužů odvedli do vězení pražských soudů. Stanný tribunál zasedající hned v příštím dnu, vynášel nad viníky rozsudky bez dlouhého uvažování a zvážení viny. Ti, kteří byli na špitálsku přistiženi se zbraní v ruce, byli odsouzeni k trestu smrti a druzí do vězení, k bití rákoskou i k pokutám. Čtyři nejpřednější vůdce sedláků očekávala oprátka. Měli být obešeni pro výstrahu. Pro Josefa Mirana, obžalovaného ještě dál pro zabití souseda, jež se nechtěl podřídit jeho rozkazům, byla vztyčena šibenice mezi Libní a loukou na Invalidovně, právě v tom místě, kde se dostal do slovní půtky s pražským purkrabím. Jeho poprava byla vykonána 29. března 1775. Dva dny poté oběsili před Újezdskou branou Josefa Dvořáka, selského synka z Rozdok. Na šibenici před branou na Brusce „vzal svůj konec" Dvořákův čeledín, Josef Černý. Soud jim dával za vinu, že se oba zúčastnili přepadení a vydrancování zámku v Petrohrádce. Posledním, popraveným byl Josef Šafář z Postřižína na veltruském panství. Pražský kat jej dovedl k šibenici,

postavené u Vyšehradské brány. Bylo to 4. dubna 1775. Na Šafářovu popravu se sešly nepřehledné zástupy Pražanů i venkovských lidí. Když jej vedli k šibenici, zavládlo všude veliké ticho a někteří lidé plakali. Jaké jemu, Šafářovi, pověsili na prsa tabulku, jako všem, druhým popraveným, na které stál potupný nápis v českém a německém jazyce: „Buřič a lupič z rebelantské bandy selské..“ Jak nešťastně a dramaticky skončilo tažení robotou zotročovaných venkovských lidí do Prahy, vykořisťovaných, nelítostně svými feudálními pány, kde si chtěli vybojovat svobodu a spravedlnost!

O popravách se v Praze potom ještě dlouho vyprávělo. Všichni čtyři odsouzení se náhodou jmenovali křestním jménem Josef a proto na místech, kde byli popraveni před pražskými branami, se ještě po letech říkávalo u Jozífka...

Socializace zemědělství

V sek, zemědělství je zaznamenán na stranách 35 až 48 této knihy. Až do května 1945

vlastnila větší část zemědělské půdy majitelka velkostatku M.L. Bělohříbková. Postavení Statku po zestátnění v r. 1945 v místním zemědělství se podstatně nezměnilo. Z plochy obhospodařované do té doby oddělila pozemková reforma od Státního statku celkem 71 ha. Jeřáby ministerstvo zemědělství rozdělilo 71 ha drobným uživatelům, v několika případech, bezzemkům, kteří teprve na přidělené půdě začali hospodařit (Frant. Jíkovský, Frant. Vojtěch, Josef Vintr). Bylo rozparcelováno pole na Stráni nad rybníkem, a drobné parcely přiděleny majitelům obytných stavení v t.zv. Podskalí (ulice V topolech,) kteří si zde zřídili zahrady. Pouze Jaroslav Johanka na Stráni U křížku postavil dřevěnou kolnu, František Vojtěch obytné stavení a oba oddělávali zbytek pole „Na Stráni". Dále byly rozparcelovány louky uvnitř obce v prostoru pod kostelem, pod farskou zahradou, u „malého" rybníka a přiděleny majitelům přilehlých stavení na zahrady.

Důsledkem této reformy bylo rozdrobení půdy na drobné parcelky, které se později projevilo jako jedna z příčin nepříznivého průběhu socinlizace.

Jak již bylo řečeno, hospodařil v roce 1945 kromě Státního statku též statkář Josef Hofman na 74,5 ha

půdy, pět středních rolníků (Antonín Hrabě, Antonín Kostelecký – později František Kubíček, Josef Nouša, Petr Karoušek, Alois Hanuš), dále osm drobných zemědělců (Jaroslav Pohanka, Stanislav Chytka, Josef Vintr, Anna Karoušková, František Bubeníček, Růžena Černá, František Vojtěch, Josef Luňák), kteří obdělávali 161 ha zemědělské půdy. Kromě nich byla v obci početná řada držitelů zemědělské půdy, kteří neměli svůj zemědělský inventář, stroje, ani dobytek, a na polní práce si stroje i potahy najímali (Marie Pinkrová, Viktor Nazír, Marie Jeteńská, Alois Hoteček, Jan Kabát, Václav Kabát, Alois Marenčová, Karel Strouhal, Karel Vondráček, František Pinc a další.)

Výchozím krokem k socialistickému zemědělství v obci bylo vyvlastnění hospodářství Josefa Hofmana státem. Převzaly je dne 1. března 1950 v odhadní ceně 1,240.000 Kčs Státní statek. Manželům Hofmanovým bylo smluvně zajištěno doživotní užívání bytu se zahradou. Dne 6. února 1952 uplatnily čs. státní statky požadavek na vyklizení bytu, který potřebují pro zaměstnance. Došlo k soudnímu jednání, jež skončilo smírem, podle něhož se Josef

Hofman dobrovolně přestěhoval do domku čp. 95. Pobíral 320 Kčs měsíční penze, jeho manželka 85 Kčs sociální renty. Pracoval jako dělník v n.p. Jaf Kbely, později podělkoval s košíčkem, jako nádeník, na farmě Státního Statku. Zemřel 24. dubna 1965 ve věku 75 let.

Hospodářský objekt a původní fond Hofmanova Statku měl se stát základem hospodářství Jednotného zemědělského družstva ve Vinoři. Dne 17.7. 1950 vzala rada MNV na vědomí rozhodnutí Kraj. civilního Soudu o zapsání JZD ve Vinoři do registračního rejstříku a provedení výmazu registrace dřívějšího Strojního družstva. Ustavující schůze JZD se konala 23. srpna 1950, ale nesměla předpokládaný výsledek. Ze středních, nebo drobných, rolníků nebyl ochoten vstoupit do družstva nikdo. Přihlášky do družstva podalo 14 občanů:

Stanislav Chutka, rolník,
Vladimír Chutka, dělník (Syn.)
Antonie Chutková, v domácn. (manž.)
František Vojtěch, zem. dělník, ČSSS
Frant. Vojtěch, zem. dělník, ČSSS (syn.)
Emilie Vojtěchová, v domácn. (manž.)
Růžena Černá, rolnice
Alžběta Borecká, zem. dělnice ČSSS
Marie Konzalová, "
Jan Sop, tovární dělník,